

НАГОЛОС

ПАТРІОТИЧНІ
МАРКЕРИ

стор. 4-5

НАРОДНА
ТВОРЧИСТЬ

ЛЯЛЬКА-
МОТАНКА

стор. 9

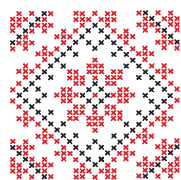
КРАЄЗНАВСТВО

ГЕРАЛЬДИЧНИЙ
КОД

стор. 14

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№26 | 29 червня 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

«ЗАХАР БЕРКУТ»
АХТЕМА СЕЇТАБЛАЄВА

стор. 3

ДМИТРО ЧОБИТ

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

СТОП. 10-12

ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ ПОВСТАНЦІВ

21 червня в колонній залі Київської міської ради відбувся вечір пам'яті гайдамаків, присвячений 250-літтю Коліївщини.

Програма заходу включала виступи відомих істориків й краєзнавців, зокрема Тараса Чухліба – доктора історичних наук, директора Науково-дослідного інституту козацтва ім. Степана Бандери, Євгена Букета – почесного краєзнавця України, головного редактора газети «Культура і життя», Івана Синяка – кандидата історичних наук, Романа Ковалю – президента історичного клубу «Холодний Яр», Володимира Омельчука – кандидата історичних наук, а також художника-монументаліста Анатолія Гайдамаки і скульптора Анатолія Куща.

Ведучим заходу був депутат Київської ради Юрій Сиротюк. Також на заході виступив голова ВО «Свобода» Олег Тягнибок. У перервах між доповідями істориків лунали виступи заслуженого артиста України Тараса Силенка, а завершила захід літературно-мистецька композиція «Свято в Чигирині» за поемою Т. Шевченка «Гайдамаки» у виконанні декламатора Олександра Ліщенка та бандуриста Тараса Силенка.

Організаторами події виступили Історичний клуб «Холодний Яр» та Недержавний аналітичний центр «УССД».

Нагадаємо, що Юрій Сиротюк є автором рішення Київської ради щодо вшанування у Києві Коліївщини на офіційному рівні.

Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

ГАЙДАМАЦЬКЕ КОЛО

19 травня 2018 року в селі Забір'я Києво-Святошинського району відбувся фестиваль «Гайдамацьке коло», присвячений 250-річчю гайдамацького повстання – «Коліївщини». Забір'я – гайдамацький край, село зі славетними традиціями, яке було одним з осередків гайдамацького повстання 1768 року.

Свято організоване силами небайдужих до історії рідного краю людей. На жаль, місцева влада не підтримує і не відвідує такі заходи.

Успіх фестивалю – безперечний! У програмі взяли участь різні народні колективи, було розказано про історичні факти Гайдамацького руху в Україні, зокрема на

території Забір'я, читали поезії Т. Шевченка. Народні розваги не давали сумувати гостям, аніматори розважали дітей. Тут частували українським кулішем і не тільки, а дрес-код – вишиванка – тільки додав колориту свята.

Всі залишилися задоволеними, для Забір'я – це безпрецедентний захід. Є мрія зробити його щорічним! Знати й поважати свою історію – ось чого навчають забірці своїх дітей. Коли небайдужі люди стають пліч-о-пліч, ані зовнішні вороги, ані внутрішні нам не страшні, такі вже ми – правнуки гайдамаків!

Тарас СИЛЕНКО

КУРОРТ СУВОРОГО РЕЖИМУ

Так звично їдуть люди влітку десь до моря, що й не спадає на думку запитання: а навіщо? Загальне «відпочити» – зрозуміло, але що воно означає: відпочити?

Максим ДУБОВ'ЯЗ

Якщо «дивитися в корінь», відпочинок – це свято звільнення від більшості обмежень, що їх жорстко накладає на людину буття буденне. Так природно прагнути бодай якийсь період не бути зобов'язаним марно віддавати час роботі й рутині, а бути вільним – задля розваг і задоволень.

Отже: літо, сонце, пляж і море. Крим, та й годі! А, до речі, як там наш, формально «доступний для всіх» – окупований Росією півострів?

Ось маємо з мереж щодо Криму та моря таке від «прес-служби адміністрації Керчі», що вона «сповіщає» (так у джерелі, переклад) «пам'ятку про безпеку на водоймах у літній період й основні правила безпечного поводження на воді».

Пряма цитата: «Водойми є небезпечними в будь-яку пору року. Влітку вони небезпечні при купанні й користуванні плавальними засобами. Небезпеку найчастіше являють сильна течія, зокрема підводна, глибокі вири (в оригіналі – «омуты») та підводні холодні ключі». Кінець цитати. Страшно? Так отож! Тричі подумайте, перш ніж їхати до Криму!

Море – це, звісно, водойма. У морі – куди ж без цього – є різні течії, зокрема й «сильні», й «підводні». А от де в Чорному морі курорту Керч здобити вказані в пам'ятці «глибокі вири та підводні холодні ключі»? Мабуть, автори «понаїхали» з річкових курортів сонячного Сибіру.

Але вивчаємо джерело далі: «Зокрема, при купанні забороняється: пірнати й довго перебувати під водою; довго перебу-

вати у холодній воді; купатися натщесерце; приводити із собою псів та інших тварин».

А чи не слушно! З подальшого тексту теж можна багато корисного дізнатися, звичайні зрозумілі заборони щодо «не лізти під гвинти суден та не пірнати, де не знаєш дна». А ось вже щось цікаве: «заборонено... плавати на дошках, тапчанах, колодах (мовою оригіналу: «брівнах»), надувних матрацах і камерах (за межі норм запливу)».

Реалії, крім надувних матраців, з-поза якоїсь геть забутої межі життя. На камерах останній у Криму заплив відбувся, мабуть, ще за Хрущова, а от утнути курортний морський круїз на колоді – то вже поза межами кримської уяви, то, мабуть, теж із «запоребрікових» реалій того ж таки Сибіру...

Яка чекає кара на сміливців, як хтось наважиться порушити ті норми, у тексті не йдеться. А як перевірятимуть глибину пірнання, та ще й визначатимуть, хто та як робитиме це, – чи поспідає підозрюваний, а чи смів пірнати голодний (може ж саме за сніданком, по яку-небудь мідію чи краба) – мабуть, кому треба – той знає... І ще не зрозуміло: тож виходить, що «в межах норм запливу» можна ковзати гладдю холодного моря Чорного в Керч

чи хоч на тапчанах, а хоч на голих дошках?

А що карати будуть – недвозначно про це свідчить наступна теза звідти ж: «Карати будуть також за волення про гвалт несправжні». Хто й як справжність а чи не-справжність гвалту визначатиме – то теж, мабуть, кому треба, той знає.

Ба годі, мабуть, вже: чи не курорт та Керч! Та й те – тільки слова на терплячому папері, що, як відомо, стерпить усе. Й таке. «У воду, – на думку «влади», – треба занурюватись поступово, переконавшись у тому, що температура води комфортна для тіла (не нижче встановленої норми)». Знову ж отримуємо новітнє кримське курортне відкриття, якусь фізіологію в законі, де геть приватне, суто особисте, інтимне, прямо скажімо, чуття – комфортність – теж регламентовано.

Але від слів – до фактів. Як сповіщають кримські джерела, «На Южном берегу Крыма туристы купаются в мазуте». Назви місць події – Гурзуф під Ялтою, Морське під Судаком... Як так, то, звісно, буде й Керч – курортом. Ані слова про джанкойські пляжі, що дивно, адже торік ще радо популяризували їх у російських джерелах. Мабуть, у Джанкої теж і море негараздно. Високо?

Але ж і це – слова: непевні, невагомні, уявні категорії – новини ніби з якогось не дуже ніби й суворо регламентованого терену, чи з... зони. Це там, на зоні, заборона «рулить», а Крим ніби ж – курорт?

Яким «курортом» став Крим – хай свідчать світлини. Це – не слова: це вже факти. Просто кілька світлин із сьогоdnішнього Криму. Там і джерело.

...Відома сентенція про свободу, що в людини вона – всередині. Здається, в Криму свобода тільки там і залишається у тих, для кого «воля» – не пусте, не забуде, слово... Але яке життя в них там, у Криму – на курорті суворого режиму, в анексованій зоні «Крим»...

У столичному кінотеатрі «Ліра» відбувся тиждень українського кіно на підтримку Олега Сенцова. Він організований колегами Олега і має донести глядачам інформацію про долю його та інших кремлівських заручників. Організатори переконані: мусимо дати ще один поштовх суспільству до розуміння: Росія веде проти України жорстоку та підступну гібридну війну.

Відкрили кінотиждень фільмами «Вірус А» (автори – діти прифронтової Авдіївки), «Процес: Російська держава проти Олега Сенцова» (англ. The Trial: The State of Russia vs Oleg Sentsov). Фільм розповідає про судовий процес над українським режисером Олегом Сенцовим, засудженим до двадцяти років ув'язнення на крайній півночі Росії за звинуваченням у терористичній діяльності. Документальний фільм зняв Аскольд Куров. Світова прем'єра кінокартини відбулася 11 лютого 2017 року на Берлінському міжнародному кінофестивалі, де вона була представлена в секції «Berlinale Special». Цього ж дня показали український повнометражний художній фільм Ахтема

НА ПІДТРИМКУ ПОЛІТЗАРУЧНИКА

Режисер фільму «Процес...» Аскольд КУРОВ ділиться враженнями від відвідин Олега Сенцова в колонії

Сеїтаблаєва «Кіборги» про облогу Донецького аеропорту під час війни на Сході України.

У програмі були також фільми «Осінні спогади» (реж. Алі Факхр Мусаві), «Червоний» (реж. Заза Буадзе), «Хайтарма» (реж. А. Сеїтаблаєв), «Гамер» (реж. О. Сенцов), «Гніздо горли-

ці» (реж. Т. Ткаченко), «Цвітіння кульбаби» (реж. О. Ігнатуша), «Плем'я» (реж. М. Слабошпицький) та «Моя бабуся Фанні Каплан» (реж. О. Дем'яненко).

Благодійні кошти, зібрані на кінопоказах, будуть спрямовані на підтримку родини Олега Сенцова.

«СЕРЕДЮКИ — ЄВРОПЕЙСЬКА РОДИНА!»

Четвертого жовтня 2018 року вийде у широкий кінопрокат повнометражна романтична комедія «Скажене Весілля», яка створюється за підтримки Держкіно України.

Сума державної фінансової підтримки становить 3 млн 240 тис. грн, за загальної вартості виробництва 10 млн 800 тис. грн.

У день зйомки у Кіноселищі на кіностудії FILM.UA продюсер фільму Юрій Горбунов розповів про плани та представив акторів, які зіграють молодят – українську акторку Поліну Василю та французького актора Джиммі Воха-Воха. Роль непримиренного батька – Василя Середюка – виконає Назар Задніпровський. До проекту приєдналися зірки

шоу-бізнесу: Потап та MONATIK, які зіграють ролі священника Євлампа та дяка Пилипона. На великому екрані глядачі побачать Юрія Горбунова та Олега Винника. За словами режисера фільму Влада Дикого, основні зйомки відбуватимуться у Києві та області.

Директор районного краєзнавчого музею Василь Середюк, відсилаючи доньку Катю до Франції на навчання, і не очікував такого повороту – місяць тому вона повідомила, що виходить заміж за французького лікаря – кардіохірурга Франсуа.

«Середюки – європейська родина!» – це гасло особисто від Василя почув у районі кожен. Яке ж було його здивування,

коли він побачив, що омріяний європейський зять – афрофранцуз. Василь Середюк, консервативний голова районного клубу культури, робить усе, аби зірвати урочистості.

Організувати весілля так, щоб воно не відбулося, – здається прекрасною ідеєю. Але, коли на заваді стоїть справжнє кохання – невідомо, чи вдасться такий план реалізувати.

«НАШЕ ВСЕ» ТА ГОЛЛІВУД

На Закарпатті в Синевирській Полянні розпочалися зйомки повнометражного історичного екшену «Захар Беркут» режисера Ахтема Сеїтаблаєва.

Стрічка – виробництва компанії Kinorob за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Завершити знімальний період творці фільму планують у кінці серпня, а прем'єра стрічки відбудеться у 2019 році.

1241 рік. Монгольська орда на чолі з ханом Бурундю рухається на захід, знищуючи все на своєму шляху. Дійшовши до високих Карпатських гір, військо зупиняється біля підніжжя. Однак уночі кілька місцевих мисливців – брати Беркути – потайки прокрадаються в табір і звільняють полонених. Не тямлячи себе від люті, хан вирішує йти навпростець, щоб помститися і знищити карпатські поселення. Для цього він знаходить зрадника серед місцевих, який відкриває йому таємний прохід у горах. Однак невелика громада гірських мисливців, очолюваних Захаром Беркутом, має свій план, як назавжди зупинити численного ворога.

У роботі над екшеном «Захар Беркут», який створюється за мотивами однойменної повісті Івана Франка, візьме участь велика міжнародна акторська команда з України, США, Казахстану, Великобританії та Монголії. Зокрема, на широкому екрані глядачі побачать: Андрія Ісаєнка («Кіборги»), Олега Волощенка («Сторожова Застава»), Роберта Патріка («Термінатор-2: Судний день»), «Міцний горішок-2», «Останній кіногерой», «Янголи Чар-

лі-2», який втілить образ Захара Беркута, Цегміда Церенболда («Військо Мин Бала»), Томмі Фленагана («Хоробре серце»), «Гладіатор», «Місто грхів»), Поппі Дрейтон («Абатство Даунтон»), «Русалонька»), Аяна Утепбергана («Військо Мин Бала», «Діамантовий меч»), Алекса МакНіколла («5-та хвиля», «Аксель»), Віктора Жданова («Кіборги»), Ержана Нурымбета («Сторожова Застава», «Сарда», «Меч перемоги», «Наречена»), Елісон Дуді («Індіана Джонс і Останній Хрестовий Похід», «Вид на вбивство»), Аліну Коваленко, Дуалета Абдигапарова («Кочівник», «Ліквідатор», «Орда»), Рокі Майерса, Олега Стефанова, Нуркена Туматаєва («МакМафія»), Олівера Тревену, Марину Кошкіну, Марата Абдулаєва («Ліквідатор», «Тараз»), Станіслава Лозовського, Даніяра Ахметова, Вікторію Клещенко-Пилипчук та інших.

Дитячі ролі у стрічці виконують Михайло Корженівський, Андрій Сторож, Юрій Єрко, Михайло Черняков, Аліна Довбуш, Євген Лебедин.

До знімальної команди «Захара Беркута» приєдналися голлівудські колеги. Разом з Ахтемом Сеїтаблаєвим як співрежисер над фільмом працює Джон Вінн. З американського боку стрічку продюсують Джефф Райс, Юрій Карновський і Раджа Коллінз. Партнером і консультантом картини виступає Міжнародний Фонд Івана Франка.

Світлана СОКОЛОВА
Фото надані FILM.UA

Переяслав-Хмельницький – місто туристичне. Але переважає тут музейний туризм, адже у тридцятитисячному населеному пункті понад два десятки музеїв. А ось піший – нерозвинений. Практично не існує гідів у місті, які б показували приїжджим (та й місцевим також) цікавинки Переяслава у пішохідній версії.

Сергій БАХІН

У кращому разі, екскурсанти зупиняються біля пам'ятного знака про першу згадку слова «Україна»; ще можуть відвідати площу біля пам'ятника Возз'єднанню, типу, російського і українського народів – якого насправді у природі не існувало. Ще іноді заходять до кількох церков...

Краєзнавець, громадський активіст Микола Богатир вирішив довести, що в Переяславі є чимало цікавих місць, куди ще досі не ступала нога пересічного (і навіть непересічного) туриста. Микола розробив свій неповторний маршрут, використовуючи патріотичні маркери краю, а не звичні об'єкти, на зразок відомого скансену чи місцевої діорами «Битва за Дніпро». Свою де-

бютну екскурсію для широкого загалу він провів у рамках проекту «Патріотичні екскурсії Київщиною», де його уважно слухали понад три десятки учасників. Микола провів любителів вітчизняної історії маловідомими стежками містечка. Зокрема, група завітала до будинку, де мешкав видатний громадський діяч, людина, що піднесла Переяслав до неформального звання «місто-музей», Михайло Сікорський. (На жаль, за межами міста надто мало чули про цього видатного просвітителя – на відміну від його «львівського» колеги Бориса Возницького). Також усі сфотографувалися на тлі екзотичного дерева, яке особисто посадив метр музейної справи Придніпров'я.

А ще екскурсанти піднялися на вали давньоруського дитинця, які ще дивом збереглися до наших часів, побачили також фраг-

ПАТРІОТИЧНІ МАРКЕРИ КИЇВЩИНИ

менти давньоруських ровів, що в межах приватних володінь. Побували біля дерева з трьох стовбурів, які символізують три постаті, тісно пов'язані з Переяславом – Мазепу, що фінансував місцеві церкви, Сковороду, що тут викладав, і Шевченка, що написав у місті та околицях більшість своїх найвідоміших поетичних творів, зокрема «Заповіт», та чимало малюнків. Завітали на занедбану територію колишньої військової бази, де вириті підземні льохи, в яких, за легендами, зберігаються приховані гетьман-

А вже у червні цього року проведено наступну прогулянку за підсумками торішнього заходу – незвіданим Переяславом. І саме розробленим Миколою маршрутом «Патріотична Переяславщина» розпочався вже другий семінар-практикум «Патріотичні екскурсії Київщиною-2018».

По завершенні інноваційного двогодинного походу учасники переїхали до стаціонарного місця проведення акції – приміщення Державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. На цьогорічний семінар зібралися мешканці з багатьох районів і міст області – Бориспільського, Переяслав-Хмельницького, Бариського, Тетіївського, Білої Церкви, Боярки, Ірпеня... А ще «напросилися» гості із Запоріжжя та Львова.

Після відкриття практикуму організатори заходу розповіли про проект «Патріотичні екскурсії Україною». Він зародився після розробленої три роки тому екскурсії київським районом Паньківщина – місцями, що пов'язані з українськими іменами чи подіями: це будинки, де мешкали Грушевські, сімейства Лисенків, Старицьких, Косачів (включно з Лесею Українкою), Георгій Нарбут, Серж Лифар, де розташовані пам'ятник Шевченку, гетьманський герб Ханенка та багато іншого... Чесно кажучи, нині екскурсанти столиці частіше водять місцями російських письменників Булгакова й Ахматової чи до

споруд із радянським присмаком – арки Дружби народів чи монументу Матері-Батьківщини... А про місця перебування видатних українців розповідають вряди-годи.

Саме щоб просвітити пересічних українців, два роки тому був започаткований рух «Патріотичні екскурсії Україною». А у травні 2016-го громадська ініціатива цього руху зініціювала всеукраїнський захід, куди з'їхалися з майже усіх областей нашої держави півсотні небайдужих до вітчизняної історії активістів, які хотіли би розвивати екскурсійний туризм саме в українському контексті... Щоб в Одесі показувати туристам місця, пов'язані не тільки з Потьомкіним, Пушкіним чи імператрицею Єкатеріною, а й з Лесею Українкою, Іваном і Юрієм Липою, Омеляновичем-Павленком, Шухевичами... Щоб у Харкові проходити не лише повз адміністративні будинки Держпрому УРСР, а й біля місць, пов'язаних з іменами Леся Курбаса, Юрія Шевельова, Гната Хоткевича... Щоб у Чернівцях розказувалося не тільки про толерантність мешканців до австро-німецької, єврейської, вірменської спадщини, зокрема поетичної, а й не забували б і про культурне та наукове багатство, принесене у край Федьковичем, Кобилянською, Смаль-Стоцьким...

Виступає Олександр БОЛЬКІН

На першому заході, що тривав у символічному для українців місці – теперішньому Будинку вчителя, а століття тому – першому українському парламенті – були визначені засади створення руху, а учасники (це, переважно, екскурсанти, історики, музейники, журналісти, бібліотекарі, архівники, працівники тургалузі – активісти патріотичного руху), прослухавши курс лекцій про українську історію і відвідавши музеї видатних українців, почали розробляти у своїх містах екскурсії саме українського наповнення. У яких найбільша увага приділяється героям національно-визвольного, культурно-просвітницького рухів, діячам і подіям доби Визвольних змагань 1917–1921 рр., а не, приміром, нав'язаній нам іззовні т. зв. Великій Вітчизняній війні, де українці грали роль розмінної монети для СРСР, стаючи одним із гвинтиків абстрактного радянського народу.

Перший форум вдалося провести завдяки сприянню відділу національно-патріотичного виховання Міністерства молоді та спорту (керівник Микола Ляхович), де розуміють важливість саме сприйняття теперішньої історії в національному контексті. Екскурсія, на відміну від звичайної лекції з історії, ще й візуалізує розповідь, що набагато легше сприймається і запам'ятовується. Під час дебютного заходу вдалося розробити кілька маршрутів українськими місцями в Івано-Франківську, Чернігові, Одесі, Городку (Львівщина), Ірпені, Запоріжжі... Щоправда, лише на папері. Учасники отримали домашнє завдання і за кілька місяців на другий форум восени привезли і на ньому ще доопрацювали професійно розроблені маршрути на картах Google. Зокрема, місцями розстріляного Відродження в Харкові, місцями Уласа Самчука, Ніла Хасевича у Рівному, українських просвітників і меценатів Львова австрійських часів, і навіть, здавалося, наскризь зросійщеного Маріуполя та його морського «собрата» Херсона...

Третій всеукраїнський захід «Патріотичні екскурсії по Україні» відбувався в іншому місті – Дніпрі, адже дуже важливо нагадувати нашим східним містам про їхнє історичне походження. Для приїжджених (і всіх охочих місцевих) Антон Мухін провів чудову 3-годинну екскурсію українським Єкатеринославом (так місто називалося до його переіменування в радянські часи), де мешкали і творили видатні українці Валер'ян Підмогильний, Сергій Єфремов, Ісаак Мазепа, Омелянович-Павленко, де досі залишився зразок українського архітектурного модерну – будинок Хреннікова (нині готель «Україна»). ▶

► П'ятдесят учасників з усієї України та близько двох десятків з обласного центру прослухали також історичні лекції про найцікавіші постаті краю, а наприкінці 3-денної імпрези презентували понад півтора десятки своїх розробок – патріотичні екскурсії у Google-форматі: Житомир, Гурби-Антонівці, Миколаїв, Слов'янськ, Львів, Чернівці, Дрогобич...

Ідея просвітництва через створення українських маршрутів викликала низку ініціатив з регіонів. Наприкінці 2017 року в Умані відбулася всеукраїнська наукова конференція «Патріотичними стежками Уманщини», далі Буковина запросила на вивчення своєї «української історії», оголосивши конкурс на найкращий маршрут патріотичного спрямування, а Полтавщина збрала на обласний форум увесь турактив області, завершивши його екскурсією «Полтава Симона Петлюри і Патріарха Мстислава». Своєю чергою, управління молодіжної політики й національно-патріотичного виховання Київської облдержадміністрації та обласного молодіжного центру провели восени семінар щодо створення патріотичних екскурсій Київщиною. У підсумку були створені кілька маршрутів областю – Богуславом, Славутичем, Переяславщиною, Білою Церквою...

Цьогорічний семінар «Патріотичні екскурсії Київщиною» відбувався за вже звичним алгоритмом таких акцій. Після презентації проекту традиційно відбулася лекція з історії України, яку цього разу прочитав член правління Національної спілки краєзнавців України Євген Букет. Запропонована ним тема Коліївщини була обрана не випадково – адже рівно 250 років тому розпочалася ця непересічна подія, яка стала однією з найважливіших сторінок на шляху здобуття Україною незалежності через півтора століття – у 1918 році. Спираючись на сучасні дослідження, Євген висловлює інакше бачення тих далеких подій. Зокрема, за радянською традицією, назва означала, що

Біля акції Т. Шевченка і А. Козачковського

повстанці нібито безжалюно кололи своїх ворогів-панів, тоді як за польською традицією «коліївцями» називали надвірних козаків, які й склали найчисленнішу й найдієздатнішу силу цього руху.

Букет розкрив хронологію подій, продемонстрував на мапах хід військової кампанії територіально і за часом. За висновками Євгена, гайдамацький рух – остання спроба відновлення козацької республіки в кордонах часів Богдана Хмельницького. І навіть після придушення повстання в епіцентрі, воно ще тривало кілька років.

Володимир Загривенко прочитав лекцію-практикум про особливості створення і проведення патріотичних екскурсій. Для цього дуже важливо знати історію боротьби українського народу за свою незалежність від Козацької доби до Другої світової війни; постаті визвольного руху і діячів культурного напрямку – всієї України і на місцевому рівні. Олексій Самохвалов провів майстер-клас із практичного складання маршруту за Google-мапою. Він покровоко показав,

як наносити той чи інший об'єкт показу і як графічно прокласти екскурсію.

Перший день завершився розбивкою учасників на кілька груп за географічним принципом. Вже від вечора і впродовж наступного дня учасники працювали над створенням маршрутів. А з обіду другого дня презентували свої розробки. Студентки Київського обласного коледжу культури і мистецтв (відділення туризму) розробили екскурсію Яготином – переважно, мальовничими природними куточками, але з відвідуванням місць, пов'язаних з Тарасом Шевченком, який тут бував. Повнішою і ретельнішою виявилася презентація праць науковців Бориспільщини, де є чимало містечок і поселень, пов'язаних із подіями козацьких часів та національно-визвольних змагань столітньої давнини. Ще одна екскурсія стосувалася найбільшого міста області – Білої Церкви, що є одним з найдавніших не лише в регіоні, а й в Україні.

Невеликий Ірпінь, неподалік від Києва, знаний не лише завдяки своїй Податковій Академії, а й мешканню тут Федора Кричевського, класика літератури Михайла Стельмаха. А у Будинку творчості письменників неодноразово перебували О. Вишня, П. Тичина, М. Бажан, О. Гончар, О. Бердник, М. Рильський, П. Загребельний, О. Довженко та багато інших. Ще один близький до Києва маршрут пролягає через приміські Чабани, добре відому за часів Української революції Боярку з її напівміфічним героєм Павкою Корчагіним і з цілком реальними отаманами Української революції 1917–21рр. У місті часто відпочивали відомі українці, починаючи від сімейств Грушевських і Лисенків...

Під час презентації проекту

Героїні давньогрецьких легенд в образах сучасних жінок, сільська романтика побутових пейзажів, натюрморти, які ніби визирають за межі полотен, динамічна абстракція та філософські фігуративні роботи – роздуми на тему виникнення й розвитку людини...

В арт-галереї «Мануфактура» триває персональна виставка чернігівського художника Євгена Шаповалова під назвою «Антропогенез: витоки, предмет, тіло».

Його творчість – постійний експеримент. У розмаїтті жанрів, тем та художніх технік молодий митець знаходить себе, свій напрям у мистецтві, яким упевнено рухається та завойовує симпатії поціновувачів живопису. Попри від-

АНТРОПОГЕНЕЗ ХУДОЖНИКА ЄВГЕНА ШАПОВАЛОВА

«Місячний храм», 2016, пастель, папір, 70x100

носно недовгий творчий шлях, автор вже має власний стиль зображення. Несподівані ракурси, динаміка та асиметрія, оригінальність композиції, поєднання реального та фантастичного вирізняють його роботи з-поміж інших художніх творів.

Представлені в трьох залах галереї картини Євгена Шаповалова умовно можна поділити на кілька тем. Одна з них – жіночі образи у стилі «ню». Сюжети з давньогрецьких легенд художник осучаснює та інтерпретує через власний особливий погляд на жіночу красу, намагаючись зануритися в її світ, художньо передати інстинкти і бажання жінки. Не оминув митець увагою і один з відомих та улюблених мотивів – міф про «Викрадення Європи». До цієї теми зверталися такі видатні живописці, як: Тіціан, Веронезе, Гвідо Рені, Франческо Альбані, Джордано, Рембрандт, Рубенс, Франсуа Буше, Валентин Серов та інші.

До давньогрецьких легенд Євген Шаповалов звертається і в роботах «Анафська німфа» та «Корсиканська купальниця».

Решта жінок на картинах ніби й «земні», проте в зображенні кожної є щось магічно-загадкове та привабливе від міфічних героїнь, якими надихнувся митець.

Центральна зала експозиції запрошує глядача до світу дитинства художника, а, можливо, і самого відвідувача галереї. Тут милі серцю митця провінційні пейзажі: хатки із солом'яними стріхами, церкви, вітряки, свійські тварини на пасовищі, заклопотана старенька...

Про зворушливе ставлення автора до зображеного на картинах свідчать їхні назви: «Сільська рапсодія», «Сільська сієста», «У бабусі». Роботи виконані у цікавій техніці: намальовані пастеллю, вони подібні до колажів або розмаїтих шматочків ковдри у стилі печворк.

У третій групі творів панують філософські роздуми про виникнення та розвиток людства. «Там ємні голоси», «Мовчання духів», «Червона річка», «Артефакт», «Місячний храм», «Червоні роздуми» – роботи, які спонукають замислитися над тим, хто ми є, звідки і навіщо прийшли у цей світ та що по собі залишимо.

Загалом на виставці представлено 31 роботу автора, більшість із них намальовані пастеллю. Проте дві картини виконані в олійній техніці: «Харіті» (присвята давньогрецьким богиням веселощів та радощів, які уособлювали витонченість і привабливість) та яскравий натюрморт із гарбузом «Помаранчевий тандем». А живописні полотна «Анафська німфа» та «Кольорова трансформація» Євген Шаповалов створив у змішаній техніці, поєднавши олійні фарби й акварель.

Поринути у світ молодого митця та надихнутися його картинами в арт-галереї «Мануфактура» можна до 20 липня 2018 року.

24 квітня в Запорізькій філармонії відбувся концерт видатної піаністки Людмили Марцевич – професора Київської Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, солістки Київської філармонії, народної артистки України.

Л. Марцевич закінчила Одеську спеціальну музичну школу ім. П. С. Столярського та Одеську консерваторію ім. А. В. Нежданової, а також аспірантуру Київської консерваторії ім. П. І. Чайковського.

Концертну діяльність розпочала дуже рано, ще ученицею 10 класу 1963 року після перемоги на Українському конкурсі піаністів ім. М. В. Лисенка (I премія). Виступає із сольними концертами та у супроводі симфонічних і камерних оркестрів, в ансамблях з видатними музикантами США, Франції, Німеччини, Іспанії, Норвегії, Словаччини, Польщі, Кореї. Як професор Київської національної музичної академії ім. П. І. Чайковського вона виховала багатьох талановитих піаністів,

ція прозвучала масштабно, велично, натхненно та на єдиному подихові. Усі твори виконано не просто блискуче, а й глибинно, елегантно, віртуозно та натхненно. Найбільше вразило виконання Скерцо Ф. Шопена. Це було неперевершено! Яке глибинне музичне мислення піаністки-філософа!

Зал був у захваті від виконання фортепіанних шедеврів Людмилі Марцевич. Оплески і «браво» глядачів лунали неодноразово. Наприкінці концерту зал стоячи вітав Л. Марцевич за високу майстерність, технічну досконалість, романтичне піднесення, індивідуальність в інтерпретації та творче натхнення. На «біс» піаністка зіграла славнозвісний Вальс Ф. Шопена до-дієз мінор.

Невеличке інтерв'ю мені дала О. С. Бекетова, завідувачка фортепіанного відділу Запорізького музичного училища, яка була вражена грою Людмили Марцевич. Вона відзначила прекрасне володіння формою творів, продуманість драматургії виконаних творів, тонке володіння звуко-

МУЗИЧНА ГОРДІСТЬ УКРАЇНИ – ПІАНІСТКА ЛЮДМИЛА МАРЦЕВИЧ

які успішно працюють в Україні та за її межами.

У концерті прозвучали такі твори: Й. С. Бах – Ф. Бузони – Чаконна, Ф. Шуберт – три експромти, В. А. Моцарт – Фантазія, Л. Ревуцький – дві прелюдії, Ф. Шопен – Балада № 3, три мазурки та Скерцо сі-бемоль мінор.

Найбільше вражає незвичне трактування добре знайомих творів! Світогляд і талант піаністки допомагають їй виконувати твори так, ніби вона створює черговий шедевр, як то кажуть, на очах глядачів. Тобто момент імпровізування завжди наявний. І це дуже привабливо! Л. Марцевич обоює роль, на якому здатна по-новому трактувати музичні твори, розуміючи зашифрований у музиці підтекст, композиторське мислення!

Й. С. Бах – Ф. Бузони, Чаконна з Партити ре мінор – компози-

вою палітрою. Вишукану широту фактури, коли чутні всі голоси. Особливе благородство звучання твору. Дуже трепетне і тонке ставлення до педалізації. Філігранність техніки і бездоганне відчуття стилю!

15 травня відбувся сольний концерт Людмили Марцевич у залі Київської національної філармонії, який також мав великий успіх.

Людмилу Марцевич в Україні та за її межами шанують за високо-професійну виконавську і викладацьку діяльність, за активну просвітницьку місію, спрямовану на популяризацію світового та українського національного музичного мистецтва.

Ми сподіваємося на подальші зустрічі з талановитою піаністкою, визнаною у світі і в Україні мисткинею. І бажаємо успіхів!

Людмила ЖУЛЬЄВА,
музикознавець, піаністка, композитор

КОНЦЕРТ № 5 ДЛЯ СКРИПКИ Є. СТАНКОВИЧА

СВІТОВА ПРЕМ'ЄРА

Про цей скрипковий концерт видатного українського композитора Євгена Станковича треба говорити як про новий, оскільки його прем'єра відбулася у 2017 році. Виконавці: скрипалька Богдана Півненко та диригент Володимир Сіренко – шановані й добре відомі українські музиканти. Їхнє виконання, що записане в інтернеті, справляє сильне враження.

Концерт № 5 для скрипки з оркестром Є. Станковича невеликий за розміром, він звучить трохи більше 12-ти хвилин і побудований своєрідно. Тут дуже короткий вступ і коротке завершення (кода). Образний зміст викладено в шести, різних за характером, розділах.

Перший розділ – це монолог скрипки соло, без участі оркестру. Партія солістки розгортається у спокійному викладі, це розважлива оповідь про непрості життєві ситуації. Мелодична лінія скрипки цікава для нас своєю серйозністю й виразністю. До речі, Богдана Півненко виконує її емоційно насичено (справді грою скрипальки можна заслухатися). В першому розділі є лірична кульмінація (ближче до кінця) і коротка реприза. Тут дається характеристика головного музичного героя. Йому властиві такі риси: цілеспрямованість, переконливість у своїх задумах, відкритість у висловлюваннях.

Зі вступом оркестру починається другий розділ. Він витриманий у напруженому, драматичному емоційному ключі. У партії оркестру час від часу з'являються грізні інтонації в низькому регістрі. Потім вступає скрипка соло, яка далі звучить у попередньому, напруженому монологічному емоційному тоні. Оркестр тільки

підтримує її. Скрипка звучить по-різному: то лірично, спокійно, жалібно, то напружено й драматично, тобто головний герой твору обстоює свої позиції.

Третій розділ Концерту вносить різку зміну темпу та зміну настроїв. Діалог – скрипка соло і оркестр – переростає у конфлікт між ними (герой і навколишня дійсність). Моторика, наявність пасажів скрипки поступово переростає в драматичні зіткнення (в оркестрі періодично з'являються грізні звучання у низькому регістрі, вони є носіями чогось загрозливого, негативного, вони вже звучали у вступі та другому розділі).

Четвертий розділ витриманий у повільному темпі й спокійно-ліричному ключі. Ліричний,

хоча не радісний, тон скрипки підтримується оркестром. Лірика цього розділу в подальшому драматизується, звучання набуває напружених рис (конфлікт між героєм і дійсністю набув нової фази свого розвитку).

П'ятий розділ повертає слухача у сферу лірики, зосереджених могологічних звучань. Сфера просвітлення і сфера ніжних інтонацій переходять від скрипки соло до оркестру, загальна картина – примирення та заспокоєння.

Шостий, останній розділ починається з притишеного маршу, який у подальшому переростає в танго. Скрипка соло вступає з гарною мелодією танго. Це – символ людської краси, яка могла б тривати ще довго, але ця краса штучно припиняється, замирає. У коді мелодія далі звучить у флажолетному регістрі, вона начебто перейшла у світ марева, у світ вічності.

Отже, Концерт № 5 для скрипки з оркестром Є. Станковича – це одночастинний концерт-поема. Тут композитор характеризує свого музичного героя (1-й розділ), його сутички з життєвими перешкодами (2-й і 3-й розділи), заспокоєння героя і нове драматичне збудження (4-й розділ), зміна настрою, ліричне звучання (5-й розділ), прихід до краси, яка б могла тривати довго, але вона швидко припиняється (6-й розділ і невелика кода).

Степан ЛІСЕЦЬКИЙ,
кандидат мистецтвознавства

СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ

Щедра Гайсинська земля народними самобутніми талантами, які творять справжнє мистецтво, примножують духовні цінності – українську народну пісню, музику, танець, звичаї нашого народу.

Українська пісня 35 років назад зачарувала, об'єднала людей, в неї закоханих, в аматорський хорівий колектив. За цей час через підмостки Гайсинської сцени пройшли десятки, сотні талановитих людей, які залишили свій слід в історії народного хору РБК.

З 2014 р. народний аматорський хорівий колектив носить почесне ім'я Михайла Горошка, засновника та організатора хору.

Святкового дня пісні у виконанні хору лунали по особливому зворушливо і урочисто. У програмі концерту прозвучали найкращі твори з репертуару хорівого колек-

тиву: «Молитва за Україну» (муз. О. Злотника, сл. Л. Попернацького), «Материнський хліб» (муз. і сл. О. Півненко), «Явір і Яворина» (муз. О. Білаша, сл. Д. Павличка), «Ой, у полі криниченька». А пісню «Чуєш, брате мій» в присвяту світлої пам'яті М. Горошка, глядачі слухали стоячи.

Про деякі історичні сторінки розповіла у спогадах ветеран і теж організатор хору, відома фольклористка і співачка Лідія Горошко. За роки свого існування хорівий колектив став справжньою сім'єю для його учасників, де можна розділити горе і радість, де підтримають і допоможуть. І велика заслуга в цьому керівника хору Тетяни Буракової, старости хору Людмили Червоної та незмінного акомпаніатора Миколи Лазаренка.

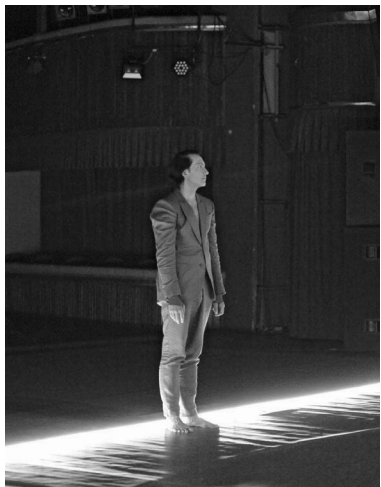
Тетяна СИДОРЧУК,
зав. методичним відділом
Гайсинського РБК

ХЕРСОН-ШТУТГАРТ — ТЕАТРАЛЬНА КОПРОДУКЦІЯ ЗАСВІТИЛАСЬ У ЄВРОПІ

На початку зими до Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. Миколи Куліша завітав режисер Андрій Май, який запропонував театрові взяти участь у міжнародному проекті.

Ідея проекту полягала у тому, щоб за короткий період написати п'єсу про історію його родини на історичному ґрунті Другої світової війни, поставити виставу спільно з театром Штутгарта й показати її в Україні та Європі. Ця ідея зацікавила керівництво театру, яке завжди відкрите до нових, свіжих ініціатив. Так розпочалася робота над спільним українсько-німецьким проектом.

«Я сам херсонець. У нашому місті є дуб – це місце, де відпочивають люди, паркова зона. За часів Другої світової війни там розстрілювали людей... Досліджуючи історію своєї родини, я з'ясував, що біля цього дуба був розстріляний мій прадідуся. Це сталося, коли у місто перший раз зайшли радянські війська. Історія моєї родини вплинула на те, що я почав замислюватися над темою «людина проти системи» – розповідає режисер вистави та автор проекту Андрій Май.

Для того, аби втілити задум у життя, постановочна група взялася до роботи. Необхідно було дослідити історію родини режисера Андрія Мая, написати п'єсу, підібрати акторів та поставити виставу. До роботи залучили відомого в Україні драматурга Максима Курочкіна. Було відібрано троє акторів Херсонського театру і троє акторів зі Штутгарта.

Прем'єра вистави «ХЕРСОН 1918/2018» відбулася на сцені Херсонського театру 17-го травня, нею відкрили XX Міжнародний фестиваль «Мельпомена Таврії», далі був показ у Миколаєві. Після цього виставу повезли на

фестиваль «The Future of Europe» до Штутгарта, там зіграли виставу тричі. Українські актори, що потрапили у цей проект, вважають себе справжніми щасливчиками, адже така можливість випадає далеко не кожному. З Наталею Вишневіською, Єлизаветою Неглядюк та Олександром Устименком я й поспілкувалась, аби дізнатися про їхні враження від роботи й від участі у Європейському фестивалі...

– Вважаєте себе щасливчиками через те, що потрапили в цей проект? Які були емоції, коли дізналися про те, що саме вас відібрали?

Олександр: Так! Однозначно! Я взагалі навіть не знав тривалий час. У театрі ходили якісь плітки, ніби мене взяли. Вже пізніше я побачив, коли вивісили біля розкладу наказ. Це були шалені емоції.

– Що скажете про роботу у проекті?

Єлизавета: Це гарний досвід, ми пройшли великий шлях. У нас не було тривалих репетицій, застільного періоду. Спочатку було багато часу, а потім дуже мало. П'єса з'явилася за два-три місяці. У Німеччині ми дуже довго шукали форму, визначалися, як це буде. Технічна база була в Херсоні: відео, субтитри – з цим знайомилися тут.

– Які були перші враження про Німеччину?

Олександр: Перше враження склалося від наших німецьких колег. Вони дуже точні й супертехнічні. Я раніше думав, що німецькі актори мають брати супервисокі ноти, сидячи в шпагаті, як мінімум. Взагалі ні, вони абсолютно такі самі, як і ми: у чомусь гірші, у чомусь кращі. А щодо графіка у них «пунктик». Закінчилася репетиція о 19-й, все, вони кажуть усім «до побачення» і йдуть,

незалежно від того, допрацювали ми чи ні.

Єлизавета: У цьому є багато плюсів, але ми люди зі слов'янською ментальністю, нам потрібний ентузіазм. Часто не зважаємо ані на своє здоров'я, ані на свою сім'ю. До цього проекту я мала уявлення про європейський театр, для мене не було шокком побачити технічно вдесятеро кращі вистави від наших. Якщо вони працюють зі світлом, то це ідеальне світло. Відрізняється передусім школа акторська, адже у них техніка стоїть на першому місці, а також мова, подача, швидке сприйняття. У нас школа спрямована на проживання ролі. Але, якщо ти професіонал, то тобі буде легко всюди. Хоча технічно вони вміють працювати дуже добре.

– Як давалося спілкування з вашими німецькими колегами, адже існував «мовний бар'єр»?

Наталія: Спілкувались англійською та з перекладачем. Але я думаю, якби не перекладач, то, мабуть, швидше опанували б мову, і англійську, і німецьку.

– Наталія, але не обійшлося і без неприємних випадків? Що сталося з Вами в Німеччині?

Наталія: У нас була репетиція. До цього ми репетирували без води, а потім нам «поставили дощ». Так вийшло, що я впала і дуже забилася.

Олександр: Тут яскраво можна було простежити відмінності у менталітетах. Адже, коли Наталія впала, то піднялася і сказала: «я працюватиму далі». Наші німецькі колеги були в шоці. Я розумію, що, якби впав німецький актор, ситуація склалася б зовсім інакше... Адже у нас може бути температура, ми можемо бути напівмертві, але ми прийдемо і відпрацюємо.

– Як сприймали виставу глядачі у Штутгарті? Відчувала-

ся відмінність від українського глядача?

Єлизавета: Так. Більше розуміння особисто я відчула в Німеччині. Окрім того, мені пощастило, адже я ще мала у цій роботі непростий описовий монолог України. Вдома він сприймався, як шаблон, а от у Німеччині люди хотіли дізнатися, яка зараз Україна, чим вона нині живе. На заключній виставі у Штутгарті, після монологу, люди аплодували. Очевидно, щось їх зачепило за живе. Дякую Максимові Курочкіну, який додав описову розповідь про Україну. Ми говорили і про фашизм, і про Другу світову, і про сьогоднішній день, тоді була війна і зараз війна. Знаєте, вони розмовляють іншою мовою, і я для себе зрозуміла, що вони й думають інакше.

– Як вам давалася робота над біографічними моментами життя Андрія Мая?

Наталія: Ми дуже багато спілкувалися перед самою роботою. Відбувся дуже потужний обмін інформацією, адже актори розповідали історії зі свого життя для того, щоб порозумітися. Особисто для мене було важко грати маму Андрія, яка не розмовляє. Коли я це знову згадую, в мене стоїть ком у горлі. Також згадується момент, коли я працювала першу частину вистави, де у мене спілкування саме з сином на тему, що ми не розуміємо одне одного, і не через те, що ми не спілкуємось, а через те, що я не можу говорити, а він не розуміє. Цю історію я пропустила через себе і подумки порозумілася з Андрієм, я зрозуміла, як йому з мамою...

Єлизавета: Наприкінці, останнього дня перед від'їздом, ми сиділи за столом і обговорювали роботу. Я сказала Андрієві Маю, що хотіла б бути такою сміливою, як він. На сьогодні особисто я не готова розповісти чесно історію своєї сім'ї на загал і зробити з цього виставу. Працювати, зокрема через те, що ця історія реальна, було важко.

Олександр: Перше враження було таке, що Андрій егоїст, бо хоче зробити виставу про себе. Але воно було помилкове і, якщо говорити чесно, – це типова історія про те, коли система тебе ламає. Так, історія про нього, але у ній є кожен з нас.

– Можна говорити, що ця робота вас змінила?

Олександр: Це не забудеться, трохи змінилося ставлення до театру. Ми бачили європейські вистави, що там відбувається, і можемо судити про якість роботи, можемо трохи по-іншому тепер бачити.

– Після участі у проекті чи хочеться традиційних вистав?

Олександр: Дуже хочеться!
Єлизавета: Школу ж нікуди не подінеш. Хочеться різних вистав, хочеться прагнути бути синтетичним актором, тому що це круто: опанувати і одне, й інше.

– Що винесли з проекту для себе? Що можете побажати колегам?

Олександр: Не замикатися і не ставити для себе рамки. Люди у Європі роблять те, що їм подобається, і це супер.

Наталія: Я б хотіла побажати кожному акторові побувати в таких копродукціях, адже це великий досвід, який підтвердив велике бажання працювати далі.

Ліза: Я полюбила нашу країну ще більше, адже мене так тягнуло додому. Не зважаючи на їхнє перфектне життя, дуже хотілося повернутися і доторкнутися до української класики... Хочеться, щоб українці, якщо і їхали б за кордон, то тільки для того, щоб отримати певний досвід, подивитися, що можна взяти там, і повернутися, щоб втілити його тут. Я, наприклад, після повернення знаю, що доброго я можу принести в театр, і це мене надихає. Для мене Україна почалася, коли я повернулася з Німеччини. І нехай щось у нас не так, мені би хотілося, щоб було більше людей у нашій країні, які би пишалися нею.

Спілкувалася Єлизавета ТАРАСОВА

чарства – нагода не лише пізнати глину, здобути важливі знання, а й знайти для себе нові орієнтири, змінити звичайний темп життя на ритм гончарного круга.

Незабаром в Опішному ще більше сконцентрується творча енергія: 25 червня розпочнеться VIII Національний ковальський фестиваль «ВакулаФЕСТ–XXI». Упродовж шести днів ковалі з різних куточків України працюватимуть над виготовленням тематичних конкурсних творів. За роки

ЮВІЛЕЙНИЙ «ЗДВИГ-2018»: ОПІШНЕ ПРОДОВЖУЄ ГОНЧАРНІ ТРАДИЦІЇ

Тридцять років тому в містечку Опішному на Полтавщині вперше відбувся День гончаря.

2018 року виповнюється десять років відтоді, як Національний музей-заповідник українського гончарства перетворив це свято вшанування гончарської професії на Тиждень національного гончарного здвиження в Опішному «ЗДВИГ» – потужну науково-мистецьку акцію національного масштабу, спрямовану на пізнання традицій і досягнень гончарної культури, розвиток сучасного гончарства й популяризацію мистецтва кераміки в Україні.

Щороку Тиждень «ЗДВИГ» відбувається влітку й виходить за рамки семи днів: масштабні заходи тривають в Опішному впродовж усього червня.

Нині ювілейні події розпочалися 11 червня. У Музеї гончарства творчим унісоном стартували Міжнародний симпозіум надпарканної скульптури та літня школа гончарства – Міжнародна Е-літна АКАДЕМІЯ ГОНЧАРства для романтиків, харизматиків, диваків і дітяч.

Опішне проводить симпозіуми понад 20 років. Цьогорічне творче змагання керамістів особливе: виготовлення надпарканної скульптури є першою такою роду мистецькою практикою в Україні та світі. Це – новий досвід для 10 професійних художників-керамістів України, Болгарії, Литви та Хорватії.

Одночасно на базі Музею-заповідника опановують гончарну справу 9 різних за віком і фахом початківців із Дніпропетровщини, Київщини, Кіровоградщини, Харківщини і навіть республіки Білорусь. 21 день літньої школи гон-

свого існування фестиваль вабить «атмосферністю» і цілковитим зануренням у творчий процес.

Традиційно кульмінацією «ЗДВИГУ-2018» стане колоритне мистецьке свято – Національний фестиваль гончарства, який цього року відбудеться 30 червня.

Яскравих барв ювілейному фестивалю надасть насичена програма. Гончарський фест об'єднає одразу кілька подій, серед яких: Міжнародний мистецький ярмарок «Гончарний Всесвіт в Україні», Національний фестиваль-конкурс гончарського бодіпейнтингу «BodyCeramicFestUkraine», фольклорний фестиваль «Гончарське перевесло» та підведення підсумків Національного ковальського фестивалю «ВакулаФЕСТ–XXI». На гостей свята чекає захоплене ярмаркування у містечку майстрів найрізноманітніших народних промислів, гончарські й ковальські майстер-класи, виставки кераміки, конкурси «Вишивана родина» та «Коса – дівоча краса», дитячі розваги, смачна українська кухня і ще багато цікавого.

Родзинкою фестивального надвечір'я стане виступ відомої української співачки Ірини Федюшин. Завершать Національний фестиваль гончарства шоу «Живі барабани» від «Live drums» (Полтава) та запальна етнодискотека.

У гончарної культури нашої держави є продовження! Завітайте, переконайтеся!

Жанна НЕВКРИТА,
інформаційна служба
Національного музею-заповідника
українського гончарства
Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

ГОНЧАРНИЙ РІД ЄВДОКІЇ ВАРВИНСЬКОЇ

Функціонування на території Опішного гончарних підприємств вплинуло на долю багатьох опішненців. Нині залишається дедалі менше людей, які можуть розповісти історію гончарного виробництва.

Перед музейними працівниками постало першорядне завдання: зібрати якнайбільше фактів про працівників керамічних заводів, які зробили свій внесок у творення гончарної слави Опішного.

Однією з них є Євдокія Варвинська. Гончарювали у її роду віддавна. От, як вона згадує свого прадіда по материнській лінії Степана Денисенка (року народження й смерті вона не пам'ятає): «... Ну так, це прадід, оце моя мати там жила, бо у матері вмер батько, а воно ж

Євдокія Варвинська. Опішне, Полтавщина. 1960-ті.
Автор фото невідомий

Микола Варвинський (форма), Євгенія Панасюк (мальовка). Миска. Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 8,3x31,2 см. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

раньше по багато дітей було, семеро, і вона розпроділила кого куди, хто пішов вівці пасти, моя мама пішла до діда сюди. Дід був бідний, ну гончарював і ото так розжився, нову хату поставив, мабуть, і коника купив, і корову, і ото вона там служила».

Мати Параска Різник (у дівоцтві Шкурпела) (1900–1979) вийшла заміж за Феодосію Різника (1901–1944), батько його теж був гончарем. Родина мала непоганий дохід від продажу гончарних виробів, вважалася середняками, тому переслідувалася фіскальними органами та зазнала репресій (1933). «... Їх у 1933 розкуркулювали. Казала, що дід Михайло сказав: «Ти, Феодосію, молодий (у нього уже троє дітей було, ну да, троє: Галя, Серьожа і Ванько), з дому тікай, мене, – каже, – хай беруть». І Михайла забрали так, як у Полтаву, засудили, ото ж конали чи як то. А Феодосій, мій батько, утік у Гадяч і у Гадячі гончарював, це так мені мати розказувала. А тоді, як зачав тут організуватися завод, він став, приїхав з Гадяча, із самого начала гончарював. Добрий він був спеціаліст по гончарству, вироби робив, макітри, уже ті макітри. Після війни, було, йдуть і кажуть: «Пашко, позич макітру, повиділа зварить». Це і я знаю, що стояли під хлівом такі літрів по п'ятдесят. Мені мама казала, що їх удвох робили, один тягнув, електрики ж не було, а один тягне глину, а другий круте. Великі макітри у нас були, ну де хороші, ще при моїй битності мати попродали у Харьков. Да, отакі і банки були, ну хтозна, чи воно літрів по сімдесят, чи більше, всередині жовті, свинцем і до половини зверху, то вона було там соли, як не помідори, продали і ту банку».

Трудовий стаж Євдокії Варвинської на гончарному виробництві розпочався з 1953 року, про що свідчить перший запис у її трудовій книжці. Потім змінювалася назва керамічного підприємства, відбувалося її переміщення з одного цеху в інший, освоєння різних гончарних професій: «доглядщиця, майстер дитячої глиняної іграшки, шліфувальниця, контролер приймальник, мальовщиця, ангобировщик». «... Я в 1953 в завод пішла і де тільки не робила, переходила з цеху в цех, на доглядці, і кирпич робила, і малювала, і коло горну була, і горшки возила».

Загалом, гончарству Євдокія Варвинська віддала понад сорок років свого життя. Неодноразово була нагороджена почесними грамотами, була занесена на заводську Дошку пошани (1976), нагороджена медаллю «Ветеран труда» (1989).

Любов до ремесла свого пра-вічного гончарного роду передалася меншому синові Євдокії Варвинської – Миколі Варвинському (1973 р.н.). 1991 року він закінчив Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ № 28, нині працює у власній майстерні. Майстер віртуозно володіє гончарним кругом, виготовляючи різноманітні за формами й розмірами посудини – миски, тарелі, глечики, горщики, макітри, куманці, вази, квітники тощо. Його роботи демонструють цікаву взаємодію традицій і новітньої опішненської кераміки. Під час III Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «Керам[п]ік у Опішному» (2011) Микола Варвинський презентував миски (мальовка Євгенії Панасюк), одну з яких відзначено Спеціальним Дипломом «За відродження традицій».

Під час керамологічної експедиції ми, працівники Меморіального музею-садиби, отримали цінну інформацію про гончарний рід Євдокії Варвинської, цікаві факти з життя найстаршої сестри Галини Варвинської (Поколодної) (1923–1999), мальовщиці, яка заслужує на окрему розповідь, про колег, з якими їй довелося працювати на заводі: Євдокію Шиян, Марфу Діденко, Марію Шаблій, Лідію Гриб, Галину Денисенко, Григорія Чирвинка, Тамару Гринь, Настю Білик-Пошивайло, Олександрю Селюченко, Миколу Пошивайла та багатьох інших.

Микола Варвинський (форма), Євгенія Панасюк (мальовка). Миска. Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 10x34,7 см. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

Марія ЯЦЕНКО,
молодший науковий співробітник
Меморіального музею-садиби
гончарської родини Пошивайлів

Валентина МІРОШНИК

Ляльки-мотанки черкаської майстрині, лауреатки районного конкурсу-огляду «Таланти твої, Дабівщино!» Валентини Мірошник можна охарактеризувати по-різному: чарівні, милі, шляхетні, добрі, мудрі... Словом – справжні красуні. Ще й із характером. І всі вони несуть надто потужну енергетику.

Наталка КАПУСТЯНСЬКА

Пані Валентина вважає, що в домі, де є така лялька, оселяється добро і щастя.
– Пані Валентино, на Ваших красунь чоловіки заглядаються. Як Вам вдається передати і зовнішній, і внутрішній світ ляльок-мотанок?

– Справді, серед моїх знайомих чоловіків є такі, що з захопленням і цікавістю спостерігають за моєю творчістю. Я це помітила, і мені дуже приємно. Буває, телефонують і запитують – що нового сьогодні народилося-створилося. Було дуже приємно спостерігати, як дорослий чоловік, мужній, сильний, бере оту тендітну маленьку лялечку і тримає її в руках, як якусь надзвичайну цінність. Роздивляється її і так обережно ставляє в шафку, щоб, не дай Боже, не пошкодити. Один мій гарний друг говорить, що мої ляльки дуже схожі на мене, а ще – від мого настрою залежить зовнішній вигляд ляльки. Більшість із них – веселі, світлі, радісні ляльки, але є і трішки сумні, або такі, ніби хочуть, щоб їх пожаліли чи пригорнули. Буває і так. А взагалі – так, справді, лялька передає мій внутрішній стан, мій характер, моє ставлення до навколишнього світу. Як це трапляється – не можу пояснити, просто, коли беру до рук клаптик тканини, він перетворюється вже сам на той образ, який хоче, тканинка сама «підкажує», ким вона хоче бути. Адаже від фактури і структури тканини дуже залежить образ ляльки.

– Ляльки такі лагідні і такі рідні. Ви передаєте навіть їхній характер...

– Мої лялечки для мене – як дітки, вони народжуються в певний час і кожна має свою історію

БЕРЕГИНИ ВАЛЕНТИНИ МІРОШНИК

і долю. Справді, як жива істота. Лагідні та ніжні вони, певно, від того, що народжуються в любові. Як дитина, яка народжується від великого кохання, – гарна і добра, так і ляля – її треба любити. Тоді вона принесе радість і задоволення і тобі, і людям. Коли роблю це, бо мені того хочеться і я це люблю, то і результатом тішусь. Так має бути в усьому. Коли хочеться відпочити від буденних проблем і негараздів, сідаю до своїх клаптиків, розкладу перед собою, а вони вже самі мені до рук ідуть, який сьогодні хоче перший, і ляля сама вже народжується, мене не питає. І так, як людина, народжується під певною зіркою, так і ляля теж, від того й має кожна свій образ і характер. А коли вже починається фотосесія, то, як не крути-верти, а вона однаково повернеться, як їй того хочеться. Отакі вони у мене – з характером дівчатка...

– Здається, що Ваші ляльки навіть наповнені мудрістю...

– Щодо мудрості... то вона приходить, певно, з роками. Навіть не знаю, що і відповісти на таке. Кожен день навчаєшся чогось, або тебе навчають. А в ляльках... Є такі, от з'явилась вона на світ, і вже тобі говорить – я Берегиня... І як би ти її не називав, а вона такою і буде. Дуже люблю читати вірші, іноді пишу сама (не те щоб пишу, просто іноді рядочки самі прориваються), то буває так – народилася лялька, а до неї вже і слова є віршовані. Шукаєш щось інше, а не підходить нічого. То означає – вони створені бути разом.

– У Вашому творчому доробку є й малюта. Даєте їм назви, як при народженні дитини? Як імена зазвичай даєте своїм красуням?

– Лялечки народжуються вже з іменем, якось так трапляється, що вже до завершення образу лялька має своє власне ім'я. Ніколи не замислююся над створенням образу, просто сідаю і мотаю, кольори ідуть в руку ті, які хочуть саме зараз, тканина крутиться в такому порядку, як того вимагає лялька. Від мене потрібні лише руки, якими все треба швидко виконати. Малят дуже люблю створювати, у мене багато є ігрових ляльок, багато роздарувала, бо лялька для того й існує, щоб нею гралася. Приємно, звісно ж, що мої лялі подобаються і дорослим, і діткам.

– Цікавий спосіб зав'язування хустки. На голові у деяких ляльок помітна гулька волосся. Ця лялька належить до якоїсь епохи чи для визначення її статусу?

– Я багато вивчаю й цікавлюся звичаями, історією і традиціями свого народу. Скажімо, мене дуже

цікавлять трипільська культура і старослов'янські часи. Якщо брати авторську ляльку, то майже всі орнаменти, вишиті на вбранні ляльок, а особливо їхні образи пов'язані з тими часами. Щоправда, їх трішки стилізую, наближаю до сучасного вигляду. Імена в авторських ляльок теж переважно зі старослов'янського: Всеслава, Градислава, Доброслава, Ладоміра, Лагода тощо. Утім, коли говоримо про ляльки як варіацію народної ляльки, то тут наближаємося все ж до XIX століття. Серед них є такі, що справді мають статус заміжньої жінки, у якій обов'язково пов'язана хустка, коси не виглядають з-під хустки, бо так водилося – заміжня жінка не мала показувати своє волосся

частину української культурної спадщини. Споконвіку на українських землях хустка була не просто обов'язковим головним убором для заміжніх жінок, а й особливим сакральним предметом, реліквією, що передавалась від покоління до покоління.

Про хустку теж багато вивчаю, була на майстер-класах з вив'язування хустки, бачила, як бабуся в'язала собі на голову. А на ляльках імпровізую, дуже подобається експериментувати, і виходять цікаві образи господині, матері, жінки, молодіці.

– Іноді складається враження, що ляльки приходять до Вас, щоб розказати про щось сокровенне чи пожалітися. І таке передаєте... Це неймовірно!

нікому, окрім чоловіка. У господині завжди пов'язаний фартух, може і не один (як казала мені моя бабуся, один фартух – щоб чавун підняти, самий нижній, руки обтерти, другий фартух – щоб уже в хаті поратися біля столу і не забруднити від першого, а третій – чистий, як зайде хто в хату, швидко виправити його, і господиня чиста, бо під чистим фартухом не видно попередніх, робочих). А хустка – то взагалі оберіг жінки, щоб голова не боліла. Хустка є символом прихильності, любові, вірності, прощання, скорботи, оберегом і важливим ритуальним предметом. Це невід'ємна

– Дякую... Ніколи не замислювалася над цим, але то справді так. А, можливо, просто в ляльці передається мій стан, у якому сідаю до мотання. Адаже, буває, наприклад, мене дуже образили, а ж не піду ні до кого жалітися, а лялька стерпить усе, от звідси й образ такий. Бо одне діло, коли ти «робиш штамповку на продаж», а зовсім інше – коли ти для себе, для душі мотаєш ту лялечку, вкладаєш у неї все, що зараз на серці, чи там кипить, чи болить, чи співає. А лялечка тебе слухає і відповідає... її просто треба зрозуміти і почути.

– Та, що закликає дитину в родину. Ви справді вважаєте, що допомагає? Чи маєте цікаву історію, пов'язану з лялькою-мотанкою?..

– На ці запитання відповім так. Можливо, в давнину найперші ляльки несли в собі якусь магічну суть, оберіг, а, може, вона просто була забавлянкою для дитинки, щоб та не плакала. Це все історія, яку трактує кожен по-своєму. Я особисто вважаю ляльку та й усе, зроблене власними руками, з любов'ю, від чистого серця, від душі – великими оберегами. Це оберіги від нудьги, від буденності, від заздрощів, від злості... Зрештою, це обереги для добра і миру, злагоди і достатку, кохан-

ня і віри в краще. Лікуюся лялькою від того, що болить, радію кожному новому створеному образу. І дуже мені радісно від того, що є люди, яким мої ляльки приносять теж радість і щастя. Є така історія, коли віра в мою ляльку допомогла одній молодій родині. Вони довго чекали на дитинку, але щось не виходило. Подруга їхньої родини звернулася до мене з проханням допомогти. Подарувала ляльку Рожаниця, яку дівчина передала в родину подруги. Десь приблизно за рік зустрічає мене та дівчина і дякує за те, що її друзі мають гарну донечку. Вважаю, що вони просто повірили в ту ляльку, а віра – то велика сила, то найбільший оберіг. Але ж приємно як! Багато людей, які мають мої лялі вдома, при зустрічі чи то іншим способом дякують за красу і за подаровану радість.

– Чому захопилися мотанкарством?

– Все життя, скільки себе пам'ятаю, маюю. Тому і професію обрала собі не випадково, художник-викладач у дитячій школі мистецтв, де працюю з 1991 року. До ляльки взагалі прийшла вже в доволі дорослому віці. І п'ять років я вже мотаю, кручу, вишиваю. До цього взагалі ніколи навіть не думала про те, як може лялька ввійти в твоє життя. Якось побачила на виставці в Черкаському обласному краєзнавчому музеї, де була з дітьми на екскурсії, ляльки львівської майстрині, і сама собі подумала, чому б не спробувати щось таке собі змотати. Просто одного разу спробувала, а потім ще і ще. Якби сьогодні зібрати їх всіх до купки, то вже, певно, більше тисячі. Велику кількість ляльок роздарувала друзям, знайомим і незнайомим людям, навіть ліку вже не знаю.

– У які куточки планети поїхали на «мешкання» Ваші красуні?

– Є ляльки у приватних колекціях. Розходяться потихеньку світом: є в Канаді, в Ісландії, в Німеччині, в Україні. Радісно від того, що мої ляльки принесуть щастя в оселі, нагадуватимуть про себе і про мене в музеях. Щиро дякую всім людям, які мене підтримують і яким не байдуже те, що я роблю. Від таких людей іде стимул до чогось нового, для таких людей хочеться творити і жити, і тішити те, що таких людей багато!..

– Пані Валентино, наостанок хочу запитати, який все ж сакральний зміст, на Вашу думку, несе лялька-мотанка...

– Багато суперечок і міркувань чула вже про ляльку-мотанку. Для мене особисто, лялька – то є великий оберіг у дім, але, якщо вона зроблена чи подарована з любов'ю. В домі, де є така лялька, оселяється добро і щастя. Вони несуть у собі сонце. У мене в хаті сонячно і тепло від того, що в ній є мої лялі. Коли вивожу їх десь у музей, на виставку, хата порожніє... чогось бракує.

Продовження. Початок у №№ 17–24

Дмитро ЧОБИТ

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

ПАЛАЮЧЕ ПОДІЛЛЯ СУЛІМІРА СТАНІСЛАВА ЖУКА

Про родину С. Жука

Сулімір Станіслав Жук, народився у Варшаві в 1931 році.

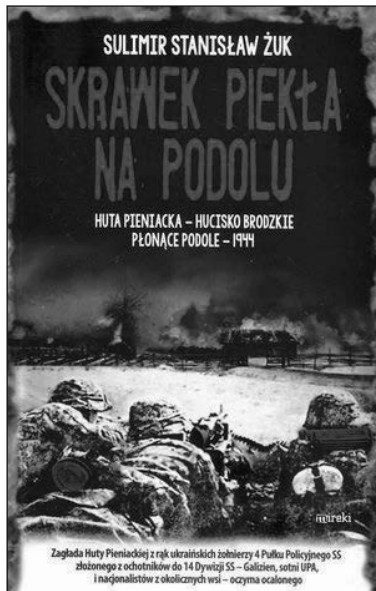
Належить до найбільш емоційних оповідачів справи знищення села Гута Пеняцька, розповідає про це з екранів польського телебачення та у відеофільмах зі словами на очах, наводить чимало найжахливіших описів катувань поляків бандерівцями та солдатами дивізії СС «Галичина», які, за словами Суліміра Жука, скоїли злочин у Гуті Пеняцькій. У своїх театральних виступах і словом не обмовився про німецьких окупантів, які насправді здійснили каральну акцію та знищили Гуту Пеняцьку.

Батько Суліміра, ім'я якого він не називає, народився у Варшаві, він служив у польському війську, брав участь у польсько-українській війні, зазнав важкого поранення під Києвом у 1919 році, внаслідок чого став інвалідом.

Як пише Сулімір у своїх спогадах: «Під час тієї війни батько побачив дуже гарну країну Подолію». (Zuk Sulimir Stanislaw. Polk «Basta»//https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/sulimir-Stanislaw-Zuk,175.html). Через три роки батько Суліміра повертається до країни, яку так сильно вполював під час польсько-української війни, і вирішує тут поселитися. (Там само).

Як заслужений вояк отримав від польського уряду землю у Гутиську Брідському, що за 6 км від Гуті Пеняцької. Збудував там маєток – так цю господарку називає його син Сулімір. Тож із цього можна зробити висновок, що батько Суліміра Станіслава Жука потрапив на українські землі як осадник-колоніст, що мав заслугу перед Польською державою, воював за неї і під Києвом зазнав каліцтва.

Осадниками-інвалідами особливо опікувалася Польська держава – їм надавали земельні на-

Обкладинка книги С. Жука

діли, гроші на будівництво хат, господарських споруд, купівлю сільгоспмашин, худоби тощо. Усе це, як випливає зі слів Суліміра Жука, батько й мав у Гутиську Брідському та одружився з дівчиною з мішаної німецько-польської сім'ї Керебків з Гуті Пеняцької.

Мати Суліміра вільно володіла німецькою мовою, але у сім'ї спілкувалися польською. Бабця була фольксдойчером, то публічно визнавав сам С. Жук.

У роки німецької окупації статус фольксдойчера був дуже вигідним полякам, і вони його за нагоди набували. Очевидно, що й усі інші члени родини Керебків та Жуків користувалися правами фольксдойчерів, на що всі мали повне право, згідно з гітлерівськими расовими законами.

У 2015 році вийшла книга, у якій йдеться про Гуту Пеняцьку. Żuk Sulimir Stanislaw. Skrawek piekła na Podolu. Huta Pieniacka – Hucisko Brodzkie. Planace Podole. – 1944, 215 с.

У перекладі назва звучить так: «Кусень пекла на Поділлі. Гута – Пеняцька – Гутисько Брідське. Палаюче Поділля – 1944». Обсяг книги – 206 сторінок. Книга має підзаголовок: «Загибель Гуті Пеняцької від рук українських солдатів 4 поліцейського полку СС, сформованого з добровольців до 14 дивізії СС «Галичина», сотні УПА і націоналістів з навколишніх сіл – очима вцілілого».

Сама назва свідчить про крайню упередженість автора до українців, вона недвозначно вказує на незграбну спробу звалити відповідальність за військовий злочин, скоєний німецьким окупаційним режимом і німецькими збройними силами, винятково на українців. Саме для того сюди виліли вигадку С. Жука про «сотні УПА і націоналістів з навколишніх сіл». Не відповідає дійсності й вислів з підзаголовку книги «очима вцілілого», бо з відеофільмів, які є в Інтернеті, сам Сулімір Станіслав Жук розповідає, що про знищення Гуті Пеняцької їхня сім'я дізналася наступного дня під вечір, тобто 29 лютого 1944 року. Сім'я Жуків мешкала у Гутиську Брідському, що за 6 км на північ від Гуті Пеняцької. Звідти С. Жук пішов на розвідку в Гуту Пеняцьку вранці, тобто вже 1 березня 1944 року, і побачив згарища. Отже, Суліміра Станіслава Жука під час знищення Гуті Пеняцької 28 лютого 1944 року там не було. Тому вислів «очима вцілілого» з підзаголовку книги є неправдивий – не міг вціліти під час знищення Гуті Пеняцької той, кого там тоді не було.

Праця Суліміра Станіслава Жука «Кусень пекла на Поділлі. Гута Пеняцька – Гутисько Брідське» нам була недоступна, однак зі спогадами автора про Гуту Пеняцьку, які є в Інтернеті, ми знайомі й використали їх у цьому дослідженні. На підставі розповіді С. Жука, відеозапис якої є в Ютубі, а також спогадів його ровесника з села Жарків Петра Коця ми написали нарис «Патріоти двох народів чи банальні фольксдойчери», де розказано про цього польського пропагандиста злоби та ненависті більш докладно.

ПРАЦЯ ПРО ГУТУ ПЕНЯЦЬКУ ВЛАДИСЛАВА БАКОВСЬКОГО

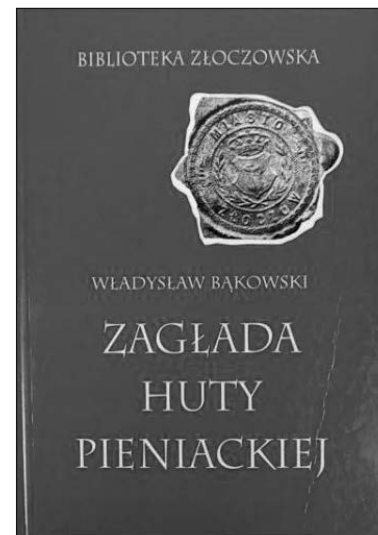
Про автора

Владислав Баківський народився у 1922 році в Гуті Пеняцькій. Його книга про рідне село побудована значною мірою на спогадах автора. Сам автор називає дві причини, що змусили його взятися за перо, – аби залишити для нащадків усе, що він знає про Гуту Пеняцьку і що чув про неї від старших людей, а друга –

це увічнення пам'яті жертв трагедії Гуті Пеняцької 28 лютого 1944 року.

Поштовхом до написання праці стало встановлення у 1989 році пам'ятника в Гуті Пеняцькій та публікація у газеті «Прапор комунізму» статті М. Тороповського «Реквієм убитого села», яку йому передали родичі з села Паликорови, а пізніше надіслала до Польщі редакція Бродівської районної газети.

«Вважав за свій обов'язок написати про Гуту Пеняцьку – якою вона була, яку я запам'ятав і про те, що з нею сталося», – написав автор.

Обкладинка книги В. Баківського

Про книгу

На першому місці серед джерел для написання своєї книги В. Баківський поставив статтю львівського журналіста Миколи Тороповського «Реквієм убитому селу», яку 16 і 18 липня 1981 року опублікувала бродівська районна газета «Прапор комунізму» (Bakowski W. Zogłada Huty Pieniackiej. – Krakow, 2001. – С. 10). Уривок цієї статті В. Баківський побачив у родичів у селі Паликорови на Брідщині, а згодом, на його прохання, редактор газети С. М. Панас люб'язно надіслав матеріал йому в Польщу.

На друге місце за важливістю В. Баківський поставив брошуру Олександра Кормана «Непокарані злочини СС «Галичина» з 1943–1945», видану 1980 року в Лондоні.

Привертає увагу той факт, що у 1980 році в багатьох містах Західної Європи, США і Канади (Мюнхен, Лондон, Париж, Чикаго, Торонто та ін.) відбулися урочисті заходи українських націоналістів, зокрема і дивізійників Першої української дивізії Української Національної Армії (колишньої СС «Галичина»). У цих урочистих заходах взяли участь західні державні діячі, кардинали греко-католицької і като-

лицької церков. Це широко висвітлювалося західними ЗМІ. Як контрпропаганду КГБ СРСР розгорнув кампанію з дискредитації УПА і дивізії СС «Галичина» в Україні. Саме тоді вперше відбулася «прив'язка» дивізії СС «Галичина» до подій, що сталися в 1944 році в Гуті Пеняцькій. Стаття М. Тороповського мала саме таке завдання. Написана на підставі відвертої брехні та всіляких домислів продукція радянсько-кагебешної пропаганди надихнула багатьох польських дослідників і стала для них чи не найголовнішим історичним джерелом. Ми ще зупинимось на публікації М. Тороповського, а зараз зауважимо, що практично синхронно з його статтею у Лондоні вийшла аналогічного змісту брошура Олександра Кормана, мабуть, теж організована КГБ. Ось такі джерела.

Треба віддати належне В. Баківському, що він, хоча і взяв за основу писання М. Тороповського і О. Кормана, але використав і власні спогади, спогади своєї сестри, родичів та знайомих, які записував власноруч. У цьому і є важливість його праці.

Вже коли книга була написана, В. Баківський отримав можливість користуватися матеріалами Комісії з розслідування злочинів проти польського народу, зокрема спогадами інших очевидців трагедії села Гута Пеняцька, і теж умістив їх до своєї праці.

Книга В. Баківського має такі головні розділи: «Гута Пеняцька, життя зайняття її мешканців» (с. 7–85), «Список жертв Гуті Пеняцької» (с. 86–98), Додаток. «Фотографії, документи». (с. 109–122).

Вже після підготовки праці В. Баківського до друку йому допомогли вмістити до неї ще один Додаток – «Документи з актів слідчих Окружної Комісії досліджень злочинів проти польського народу». (с. 123–164). Найважливіші свідчення очевидців, наведені у книзі В. Баківського, ми передрукували з відповідним коментарем. Опубліковані В. Баківським документи вдало доповнюють його власні спогади та роблять це видання найбільш вагомим дослідженням трагедії Гуті Пеняцької з-поміж усіх інших польських праць на цю тему.

Про деякі, явно неправдиві, свідчення з книги В. Баківського
СВІДЧЕННЯ Т. А. МИХАЛЬСЬКОГО (Bakowski W. Zogłada Huty Pieniackiej. – Krakow, 2001. – С. 74).

«Вдалося мені уникнути смерті, бо втік до лісу й оглядав ту страшну розправу з лісовою галлявиною при дорозі до Жаркова. У мордуванні мирних мешканців

Сулімір Жук

Гути Пеняцької брали участь бандерівці з Жаркова, знайомі мені особисто. Був свідком, як Петро Довгань з Жаркова віз на фурманці зв'язаних мешканців Гути Пеняцької Марту і Войтка Шатковських. Бачив також, як бандерівці їх позабавали». (Виділено мною – Д. Ч.).

Отже, Т. А. Михальський, за його словами з лісової галяви-ни бачив, як українець Петро Довгань віз на фурманці, тобто снях, запряжених кіньми, двох зв'язаних поляків – Марту і Войтка Шатковських. Якби на цій фразі покази закінчилися, то ще можна було б у них повірити, але подальші свідчення «очевидця» геть усе перекреслюють, бо він пише: «Бачив також, як бандерівці їх позабавали».

Це як розуміти? Везли бандерівці на снях зв'язаними двох поляків лісовою дорогою з Гути Пеняцької до Жаркова, що бачив свідок Т. А. Михальський з лісової галяви, зупинилися на дорозі і вбили нещасних на його очах? Невже везли зв'язаними, аби вбити просто на дорозі, та ще й для того, аби бачив «свідок» Т. А. Михальський?

До цього додаю, що слова «свідка» Т. А. Михайльського Вацлав Баковський запозичив із праці Миколи Тороповського «Реквієм убитому селу». Матеріали «свідчень» львівському журналісту М. Тороповському надав КГБ для пропагандистської кампанії проти УПА і дивізії СС «Галичина».

Ані М. Тороповський, ані В. Баковський на явні суперечності «свідчень» не звернули жодної уваги. Та й донині їх у Польщі не піддавали жодним сумнівам та використовували в нагнітанні антиукраїнської істерії. На брехні, фальшуванні та всіляких підтасовках.

ЗІ «СВІДЧЕНЬ» ОЧЕВИДЦЯ ФЛОРІАНА ЙОСИПОВИЧА БЖУЗІКА, КОЛИШНЬОГО МЕШКАНЦЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ. (3 книги: Bakowski W. Zogłada Huty Pieniackiej. – С. 75).

«Ото на тому місці, – сказав Бжузік, – стояв сільський костюл, у якому спалено кілька сотень людей, переважно жінок, дітей і старих».

Як добре відомо, під час знищення села костюл у Гути Пеняцькій залишився неушкоджений, у його пивниці та на горіщі врятувалося близько трьох десятків людей. І що найцікавіше – серед 13 осіб, які вижили у тій трагедії, сховавшись на горіщі костюлу, був... Увага! Сам Флоріан Йосипович Бжузік та його рідна сестра.

Вперше слова Ф. Бжузіка про спалення бандерівцями костюлу разом із живими людьми опублікував львівський журналіст М. Тороповський у статті «Реквієм убитому селу», що тричі публікувалася у радянські часи: в бродівській газеті «Прапор комунізму» 16 і 18 липня 1981 року,

Гжегож Мотика

львівській газеті «Ленінська мо-лодь» і публіцистичному збірнику «Пост імені Ярослава Галана» № 8 за 1981 рік.

Саме звідти цю нісенітницю за-позичили польські дослідники та повторюють її у своїх працях, не став винятком і В. Баковський.

Але от що цікаво: у книзі В. Баковського на сторінці 163 опубліковано реляцію (доповідну) Мечислава Б., у якій цей очевидець докладно описує, як на горіщі костюлу врятувалося 13 осіб. (Bakowski W. Zogłada Huty Pieniackiej. – С. 163). Серед врятованих були Флоріан Бжузік і його рідна сестра.

Особисто мене ці суперечності у свідченнях Флоріана Йосиповича Бжузіка дуже сильно заінтригували, і я мав велике бажання з'ясувати це у нього особисто під час перебування 25 травня 2018 року у селі Пеняки, де він мешкав. Але виявилось, що Ф. Й. Бжузік кілька років тому несподівано помер. Його ровесник, товариш дитинства і давній приятель Петро Григорович Матвій мені розповів, що ці слова Ф. Бжузіка щодо спаленого разом з людьми костюлу в Гути Пеняцькій цікавили і його та всіх мешканців села Пеняки, які знали, що то неправда.

На запитання П. Г. Матвія, чому Флоріан дав такі неправдиві свідчення, той не говорив ані слова – лише мотав головою, махав рукою і показував на обличчі гримасу.

З усього видно, що Флоріан Йосипович Бжузік став звичайним гвинтиком у спецоперації радянського КГБ щодо «розвінчання» так званих українських буржуазних націоналістів, йому звели так сказати, і він так говорив, чудово знаючи, що безсовісно бреше, як останній на селі собака. Тому й соромився відповідати на такі запитання до кінця життя і забрав із собою в могилу загадку, хто і чому змушував його публічно брехати про спалений з людьми костюл.

Ми навели два, явно неправдивих, свідчення, на які посилаються як на істину польські дослідники. Безумовно, що вони не єдині.

Такої брехні у польських слідчих, прокурорів істориків та публіцистів – хоч греблю гати. Цій темі варто би присвятити окреме дослідження під назвою «Як у Польщі брешуть, фальшують і пере-кручують історичні факти».

Про німців у Гути Пеняцькій із праці В. Баковського

Владислав Баковський умістив до своєї книги чимало спогадів, і хоча серед них є явно сфальшовані, про що ми розповіли вище, але є й чимало описів, де відображено реальну картину подій у Гути Пеняцькій у день її знищення. Ціла низка свідків стверджує, що село нищили німецькі окупанти. На це вказують такі вислови: «німці оточили село» (с. 131); «німці конвоювали мешканців села» (с. 141); «Тут і далі курсив мій – Д. Ч.), «я бачив німців, були вони у мундирах Вермахту і СС» (с. 131); «німці планують якісь акції проти Гути Пеняцької» (с. 141); «німці підходять до села» (с. 141); «акцію пацифікаційну провело військо німецьке» (с. 141); «німці здійснили цю акцію» (с. 142); «усі німці, які нас атакували, були вдягнуті в білі мундири» (с. 145); «німці підготували каральну експедицію для пацифікації Гути Пеняцької» (с. 148); «німці закінчили пацифікацію» (с. 156); «по вимордуванню мешканців і спаленню всіх забудов німці від'їхали» (с. 160); «село вже оточене німцями» (с. 162); «ми всі боялися, щоб німець не почув» (с. 163); «німці ходять» (с. 163); «німці вже від'їхали» (с. 164). То далеко неповний перелік свідчень очевидців, які прямо вказують на німців як організаторів та виконавців знищення села Гута Пеняцька, які навіть у своїй книзі В. Баковський.

Наголошую: усі вищенаведені вислови належать очевидцям, але на них не звертають жодної уваги польські дослідники – всю вину вони звальють на УПА та дивізію СС «Галичина». Навіщо вони так роблять?

Обкладинка українського видання книги Г. Мотики

Обкладинка книги Г. Мотики

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ У ПРАЦЯХ ГЖЕГОЖА МОТИКИ

Гжегож Мотика. Народився у 1967 році, доктор історії, професор, член ради Інституту національної пам'яті Польщі. Автор кількох монографій та близько ста наукових статей. Більшість праць торкається теми польсько-українських взаємин 1939–1953 років. Книга Г. Мотики «Від Волинської різанини до операції «Вісла». Польсько-український конфлікт 1943–1947 рр.» визнана найкращою історичною працею 2012 року у Польщі. 2013 року в перекладі українською мовою її випустило видавництво «Дух і Літера» в Києві.

Про «Сіроманців» із книги Г. Мотики

Спочатку прочитуємо працю Г. Мотики «Від Волинської різанини до операції «Вісла» – у частині, що стосується подій 23 лютого 1944 року в Гути Пеняцькій. «23 лютого підрозділ «Сіроманців» прийшов на допомогу патрулеві, що складався з добровольців дивізії СС «Галичина» й потрапив у засідку АК поблизу Гути Пеняцької. Підтримка УПА дала змогу підрозділові галицьких СС відступити і, ймовірно, врятувала його від цілковитого розгрому. Це означало, що мешканцям Гути винесено смертний вирок. 28 лютого каральна експедиція СС зрівняла село із землею. Воякам дивізії СС «Галичина» в пацифікації допомагали члени місцевої ОУН і таємничий «відділ Волинської УПА». Не виключено, що насправді йшлося про сотню «Сіроманців». (Мотика Г. Від Волинської різанини до операції «Вісла». Польсько-український конфлікт 1943–1947 рр. – К., Дух і Літера, 2013. – С. 153).

Звідки Г. Мотика взяв інформацію про сотню УПА «Сіроманців» – невідомо, бо автор не подає про таке жодного посилання. Однак із тексту тієї ж книги видно, що сотня «Сіроманців» була створена і діяла на Прикарпатті – у районі Долини і Рогатина на Івано-Франківщині. Сотню очолював

українець-східняк Дмитро Карпенко. 13 лютого сотня «Сіроманці» Д. Карпенка вела бій з АК у Підкамені біля Рогатина, де загинуло 32-є поляків. (Там само. – С. 153).

Ми не заперечуємо того, що сотня УПА «Сіроманці» на чолі з Дмитром Карпенком на псевдо «Яструб» могла брати участь у бою з АК у Підкамені біля Рогатина, але у багатьох польських працях сотню «Сіроманці» чомусь пов'язують ще й із нападом на Підкамінь біля Бродів. Виходить, що «Сіроманці» проявляли якусь особливу нехтіть до обох Підкаменів. Це що, вони моталися між ними на відстані понад 200 км «сенди-тенди»? Найімовірніше, ми маємо справу з грубою географічною та історичною помилкою – Підкамінь Рогатинський переплутали з Підкаменем Брідським, тому до нього «приліпили» войовничого Дмитра Карпенка і сотню «Сіроманці», а заодно ще й до сусідньої з Підкаменем Брідським Гути Пеняцької. Без жодного факту, тобто абсолютно безпідставно. При цьому підкріплюючи свій науковий висновок дуже «потужним науковим» терміном «не виключено».

Тут перед нами чергова помилка (дуже м'яко сказано) польських дослідників, саме тому, розуміючи усю хиткість наукової побудови дослідження, дехто з них дуже активно вживає вислови «ймовірно», «вірогідно», «не виключено», «правдоподібно», що то була сотня «Сіроманці». Але хіба припустимо будувати висновки історичних досліджень на таких примітивних, абсолютно безпідставних припущеннях? Наголошую, що ані в польських, ані в українських джерелах не виявлено жодних даних про участь сотні УПА «Сіроманці» на чолі з Дмитром Карпенком у бойових діях ані поблизу Гути Пеняцької, ані в самому селі – ані 23 лютого, ані 28 лютого 1944 року. І то є незаперечний факт. Як незаперечним є те, що сотня УПА «Сіроманці» на чолі з Дмитром Карпенком справді була, але діяла вона на Прикарпатті та навіть зайшла у сусідню з Рогатинщиною Перемишлянщину, де вела бій з АК у польському селі Ганачів, куди й прямував із Гути Пеняцької загін НКВД на чолі з Б. Крутиковим. Але то вже інша тема, і вона не має прямого стосунку до Гути Пеняцької.

Тож прив'язка до Гути Пеняцької сотні УПА «Сіроманці» на чолі з Дмитром Карпенком є безпідставним і надуманим припущенням, а побудовані на ньому висновки не можна вважати науковими. Наука, зокрема й історична, на припущеннях, помилках і фальшуваннях, а тим паче зумисних, не будується.

На припущеннях із вживанням слів «ймовірно», «вірогідно», «правдоподібно», «не виключено» можна побудувати лише

На відкритті виставки

«ТОPOS ЮРІЯ ХИМИЧА. БУДАПЕШТ»

Так називається виставка, яка відкрилася у галереї «КалитаАртКлуб».

Юрій Химич – видатний майстер архітектурного пейзажу, класик українського образотворчого мистецтва XX ст., графік, педагог. Заслужений художник і архітектор України, заслужений діяч мистецтв УРСР (1990). Наприкінці 50-х років XX ст. здобув славу одного з найкращих акварелістів. Персональні виставки Юрія Химича з успіхом проходили в Україні, Росії, Грузії, Вірменії, Литві, Угорщині, США та Фінляндії. Його роботи зберігаються в Національному

мешканці, що поспішають у своїх справах, або відпочивають на лавочці. Він вправно передав атмосферу міста. Твори Юрія Химича приваблюють як українських, так і угорських поціновувачів мистецтва», – сказав Надзвичайний і Повноважний Посол Угорщини в Україні Ерно Кешкен.

Експозиція складається з графічних робіт, створених українським художником під час його перебування в Будапешті в 1972 році – у березні того року Спілка архітекторів Угорщини організувала виставку творів Юрія Химича в угорській столиці.

художньому музеї України, Музеї історії Києва, художніх музеях Росії, країн Балтії, Польщі та інших країн. Триптих художника «День незалежності» прикрашає Капітолій – будівлю Конгресу США в Вашингтоні.

Роботи виконані у техніці гуаші. Виставка триватиме до 3 липня. Далі роботи помандрують до Будапешта. Про це повідомили директорка галереї Тетяна Калита, Надзвичайний і Повноважний Посол Угорщини в Україні Ерно Кешкен та начальник управління публічної дипломатії МЗС Анатолій Соловей.

«Художник намагався показати Будапешт таким, яким бачать його

«Проекти, пов'язані з мистецькою спадщиною Юрія Химича, неначе "проростають" один з одного. Щоразу спостерігаю і радію тому, як під час роботи, що ще триває, народжується і згодом втілюється нова ідея! Саме так сталося й з наступною сторінкою багаторічного виставково-видавничого проекту "ТОPOS ЮРІЯ ХИМИЧА", цього разу присвяченого подорожі художника до Будапешта», – підкреслила директорка артгалереї Тетяна Калита.

Родзинкою виставки був музичний гість вечора – київський хор «Щедрик». Культурна дипломатія працює.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

Закінчення. Початок на стор. 10

версію якоїсь проблеми для її можливого розв'язання у майбутньому. Але то має бути важлива наукова проблема, однак її необхідно так і називати, а не робити з версії доконаний історичний факт. У випадку з трагедією села Гута Пеняцька, коли існує багато фактів, писати про версії та припущення, які їх заперечують, виглядає дуже дивно. Та й виникає резонне запитання: «Навіщо польські історики так часто використовують фальшування або усіякі здогади, версії та припущення і за їх допомогою обливають брудом українців?»

Про дивізію СС «Галичина» у праці Г. Мотики

Що стосується слів Г. Мотики про участь вояків дивізії СС «Галичина» в пацифікації Гуті Пеняцької, то ще раз повторюю для чергового пана професора: ця дивізія з жовтня-листопада 1943 року і до кінця червня 1944 року перебувала на військових навчаннях у таборах і полігонах Німеччини, тому не могла брати участі у «пацифікації» Гуті Пеняцької 28 лютого 1944 року.

Наголошую, що я не відкидаю участі інших німецьких військових формувань, зокрема й із числа українців та їхніх командирів поляків-фольксдойчерів, які разом «служили гітлерівському німецькому Третньому рейху» та брали участь в операції по захопленню Гуті Пеняцької 28 лютого 1944 року. Але, то не були ані УПА, ані дивізія СС «Галичина», то геть інше формування німецьких збройних сил – підрозділ 4-го галицького добровольчого полку СС. І про цей полк Г. Мотика добре знає – це видно з наступного розділу його книги. Але тут теж виникає запитання: «Коли пан професор і габілітований доктор історії знає, що в Гуті Пеняцькій, за його словами, «діяв 4-й поліцейський полк СС». (Там само. – С. 165), то чому ж він кількома сторінками раніше прив'язує до Гуті Пеняцької цілком інший німецький військовий підрозділ – дивізію СС «Галичина»? Це що, пан професор не знає різниці? Невже це така собі несуттєва помилка?

Хочу пояснити. Поки що я ні в чому не звинувачую пана професора Г. Мотику – цілком можливо, що він припустився прикрої помилки, ототожнивши дивізію СС «Галичина», яка входила у збройні сили військ СС (Waffen SS), з 4-м галицьким добровольчим полком СС, який підпорядковувався збройним силам німецької поліції. Мабуть, тому Г. Мотика й назвав цей полк

«поліцейським», хоча ця назва, щонайменше, не коректна. Насправді він таким не був – то охоронний полк, вояки якого носили польову німецьку військову форму. Підпорядковувався полк не командуванню військ СС, як це було у випадку з дивізією СС «Галичина», а командуванню військ поліції Третього Рейху. Тож то були абсолютно різні військові формування з абсолютно різним командуванням та навіть різними внутрішніми порядками. Ми цієї теми ще торкнемося докладніше, але спочатку повернемося до праці Г. Мотики.

Галицький орадур Е. Пруса і Г. Мотики

Трагедії села Гута Пеняцька пан професор Г. Мотика присвятив окремий розділ «Гута Пеняцька – галицький Орадур-сюр-Глан». У самій назві відчувається дух і присутність Едварда Пруса – то саме він першим вдався до такого порівняння, та з цього приводу навіть консультував британське телебачення у скандальному телефільмі «СС у Великій Британії».

У цьому розділі Г. Мотика повертається до розповіді про бойову сутичку під Гутою Пеняцькою 23 лютого 1944 року і пише, що від цілковитого розгрому вояків дивізії СС «Галичина» урятувала сотня УПА «Сіроманці» Дмитра Карпенка на псевдо «Яструб», яка атакувала поляків із флангу». (Там само. – С. 165). Як і попереднього разу, Г. Мотика на підтвердження наведеного ним факту не посилається на жодне джерело, але вже не вживає вислову «ймовірно» – тепер то подається як доконаний факт. Ось таке перетворення всередині сумнівної та убого-примітивного припущення на незаперечний історичний факт на сторінках однієї монографії. Тому не слід дивуватися, що відтепер міф про злочини так званих «Сіроманців» у Гуті Пеняцькій мандруватиме у Польщі з видання у видання та від підручника до підручника – сам же професор Гжегож Мотика таке написав. У подібний спосіб у теперішній Польщі творяться й інші фальшивки: найскравіший приклад – звернення президента Польщі А. Дуди від 25 лютого 2018 року.

У розділі, присвяченому подіям у Гуті Пеняцькій, які відбувалися 28 лютого 1944 року, Г. Мотика не досліджує їх перебіг, нічого не уточнює і не додає – він посилається на два свідчення поляків – очевидців тих подій і один спогад з українського боку. Ми їх цілком подаємо у розділі, присвяченому свідкам, коло яких значно розширимо.

На відміну від інших польських дослідників, Г. Мотика називає справжніх винуватців та організаторів злочину в Гуті Пеняцькій: «Слід, однак, зазначити, що – на відміну від випадків злочинів на Волині – рішення про спалення Гуті Пеняцької прийняли німці, які, власне, таким чином часто карали села, поблизу яких траплялися диверсії. Отож, то була типова німецька пацифікація, цього разу вчинена руками українських вояків СС». (Там само. – С. 168).

У наведеному вислові Г. Мотики все відповідає реальним обставинам справи, окрім слів «руками українських вояків СС». Нищила Гуту Пеняцьку і людей розстрілювала спеціальна ай-занцкоманда суто поліцейської дивізії СС, у якій українців не було – були німці та поляки-фольксдойчери. І то далеко не безпідставне припущення, а версія, оперта на незаперечні факти, зокрема і з польських джерел. Але про це далі.

Післяслово до розділу

Тема трагедії Гуті Пеняцької стала широковідомою у 2000-х роках. Коротку інформацію про неї можна знайти в Інтернеті. Стаття «Злочин у Гуті Пеняцькій» є в польській Вікіпедії, а в англійській стаття про Гуту має втричі більший обсяг. Гуті Пеняцькій присвячено чимало статей у польських газетах і збірниках. Однак про трагедію цього села й досі немає цілісної публікації, яка б висвітлювала у хронологічній послідовності перебіг подій та показала би причини того, що сталося.

Польські описи знищення села ґрунтуються лише на свідченнях очевидців з польського боку, але всі вони побудовані не так на фактах, як на емоціях. Очевидці бачили лише якісь невеликі фрагменти та й то – дуже мало, знали про причини трагедії та сам її перебіг. Немає у польській науковій літературі і монографії про трагедію Гуті Пеняцької, про яку так багато говорять.

От і під час підготовки цієї книги ми не змогли знайти поважніших і цілісніших описів подій у Гуті Пеняцькій в лютому 1944 року, аніж у книгах Едварда Пруса і Гжегожа Мотики, тому ознайомили українського читача саме з працями цих, добре знааних у Польщі авторів – їхні версії у наших західних сусідів домінують.

Про матеріали Інституту національної пам'яті Польщі та польські статті у Вікіпедії ми розповімо окремо.

Далі буде

Тиждень на Вінниччині, де сама природа Поділля надихає на високі роздуми і почуття, промайнув, як незабутні дні щасливої творчості, доброзичливих знайомств і натхнення та стимулу до подальших перемог.

Леся САМІЙЛЕНКО

Міжнародний мистецький пленер «Найкращий художник року» завершився традиційною церемонією нагородження переможців і всіх учасників у комплексі відпочинку «Гостинія», що неподалік Вінниці, серед розкішної лісової природи. Відразу впала в око дуже сонячна і добродушна реклама: «Гостинія – територія щастя!» Можна було б її не помітити і не запам'ятати, але такі слова я вперше вимовила, коли потрапила туди разом з колегами, які приїхали у прес-тур з Києва і просто розчинилися в атмосфері краси, комфорту і посмішок, з якими нас зустріли господарі цієї території та організатор пленеру народний художник України Володимир Козюк. Ця людина вже другий рік поспіль своєю енергією та ідеєю заряджає і численних партнерів, і всіх, кому не байдуже доля мистецької спільноти, що працює у жанрі образотворчого мистецтва. Каже, що довелося побувати і в Америці, і в Європі, де міжнародні мистецькі пленери є нормою спілкування митців і розвитку образотворчого мистецтва та бізнесу, що допомагає художнику не лише творити, а й гідно забезпечувати своє життя. В Україні є митці, які просто бідують, і, коли ти бачиш, що людина має талант, то хочеться хоч якось їм допомогти вижити. Саме тому на пленер до Вінниці вдруге відбиралися саме такі митці з-поміж багатьох інших. Але конкурс «Найкращий художник – The best artist» – міжнародний і покликаний залучити увагу міжнародної спільноти до всіх принад вінницького регіону. Художники з усіх куточків світу тут малюють саме подільську красу, обираючи локації за власним бажанням і оспівуючи на полотнах те, що, як кажуть, зачепило око і серце.

ТЕРИТОРІЯ ЩАСТЯ «ГОСТИНІЯ» ТА ЇЇ ПРИНАДИ

Учасники пленеру

Кращий художник року
Жанібек СУЙУНБЕКОВ

Цьогоріч їх було двадцять – з Узбекистану, Грузії, Киргизії, Таджикистану, Вірменії, Китаю та з різних куточків України. І, звичайно ж, із Вінниці та Вінницької області.

Коли ми познайомилися з цими людьми, які випромінювали море сонячної енергії, що передалась і нам усім відразу ж після спілкування, то стало зрозуміло, що потрапили саме на територію щастя... І, хоча кожен з них був учасником конкурсу,

що передбачає боротьбу за призіві місця, гостроти у стосунках між конкурсантами не відчувалося. Тут панувала атмосфера взаєморозуміння, взаємоповаги і, головне, спільних інтересів у розкритті краси і неповторності змальованих пейзажів. Тут панував рай творчого злету думок і любові. Мабуть, так буває ще й тоді, коли люди відчувають не лише увагу до себе та своєї творчості, а й високий рівень комфортності в усьому, який забезпечили організатори заходу на всіх ділянках пленеру.

Не дивуйтеся тому, що найкращим художником року на цьому конкурсі став посланець Киргизії Жанібек Суйунбеков. Під час перегляду робіт, які були виставлені на алеї, вразила особлива палітра барв його робіт, що ніби світилися. 28-річний митець обрав локації не суто пейзажного характеру. Малював індустріальні та архітектурні пам'ятки, а в особистій розмові з ним з'ясувалося, що його улюбленою темою є малюнок, що відображає пам'ятки архітектури – старовинного походження та нові. Вже під час нагородження ведучий розповів, що цей чоловік протягом усіх днів пленеру суворо дотримувалася мусульманського посту. А в день нагородження цей піст закінчився... Цікаво, може саме тому і відбулося таке просвітлення його як митця і така перемога?

А от першим у конкурсі став харківський художник, майстер колористичного живопису Валерій Шматько, про якого Володимир Козюк щиро каже так: «Коли я побачив його роботи, то зізнався собі сам, що він – навіть кращий за мене...» Не знаю, чи це так, але те, що бачила на пленері з-під пензля пана Валерія – таки чудово!

І вже лауреатом третьої премії став вірменський художник, професор, почесний професор

кою журналу «Україна-Китай». Її сонячний настрій відчувався в кожному слові, адже ця китаянка володіє і російською, і українською мовами. Чи Шаотін, як і всі інші учасники пленеру, аж ніяк не розчарована тим, що не потрапила в число найкращих, адже проведені на пленерах дні стали незабутніми сторінками її життя і творчості. Тут вона не лише зустріла прекрасних друзів серед колег, а й набула досвіду як художник, що малює українські пейзажі, які їй здалися чимось дивовижним саме у ці дні.

Церемонію нагородження прикрасили своїми виступами і юні вінницькі учасники фольклорного гурту «Барвінок», і гурт «Тік», ви-

У день нагородження

університету Сока (Токіо)... Тобто митець, який вже має достатньо титулів і відзнак, щоб бути не лише кращим, а й наставником для всіх інших. Карен Агамян з Вірменії ніби творив, як у найкращі дні щасливого буття людини. Маєстро своїми полотнами наче давав майстер-клас усім тим, хто ще не завоював світових позицій у мистецтві, але і не є безнадійним у цьому сенсі.

А мені особисто дуже сподобались роботи Чи Шаотін з Китаю. Цікаво, що художниця там народилася, але з 1997 року мешкає в Україні, викладає китайський живопис та каліграфію і є автор-

ступ якого під відкритим небом на спеціально змонтованій сцені заборонив його величність дощ, що лив як з відра. Тому Віктор Бронюк, заспівавши свої хіти в залі, де відбувався захід, із щасливою посмішкою стояв серед інших учасників події і слухав молодих виконавців, серед яких був і переможець «Голосу країни» Ігор Гороховський.

Тож мій репортаж про подорож на територію мистецтва, щастя й перемог можна завершити лише таким висновком: Вінниччина потужно стає в ряд регіонів, про який можна стверджувати – тут Європа по-українськи справді на гідному рівні.

Володимир КОЗЮК і Віктор БРОНЮК

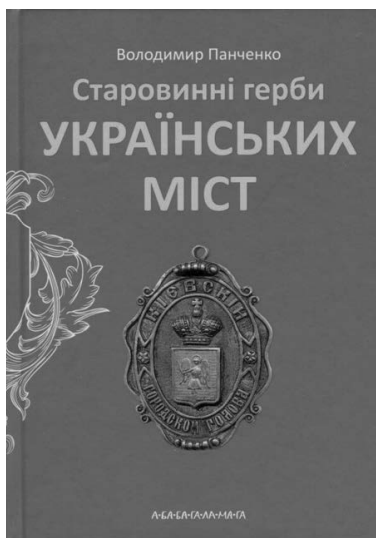
Лауреат першої премії Валерій ШМАТЬКО

ГЕРАЛЬДИЧНИЙ КОД УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

Нещодавно побачило світ унікальне ілюстроване видання «Старовинні герби українських міст». Його автор – відомий київський дослідник-геральдист, кандидат історичних наук Володимир Панченко, перу якого належить ціла низка праць з історії українського гербівництва.

Старовинна міська геральдика України – справжня ілюстрована енциклопедія минулого нашого народу, в якій утаємничений код його минушини. Історичне буття міст, містечок, селищ нашої держави – це та різноманітна мозаїка, з якої складається загальна картина історичної долі України, її піднесення і падіння, перемог і поразок, і, звичайно ж, еволюції того самотнього первня, який допоміг нашому народові вистояти перед усіма загрозами, зберегти свою самостійність, неповторність і яскраву оригінальність.

Як відомо, перші міста на теренах України виникли понад тисячоліття тому, а найдавнішим

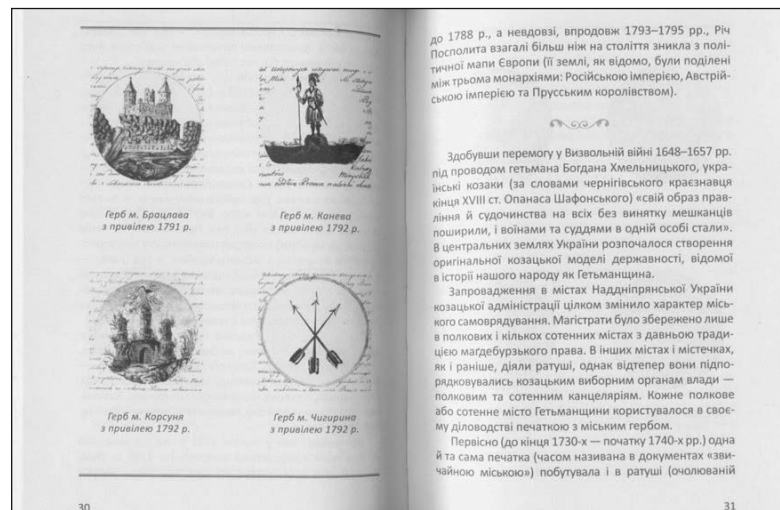
в умовах Гетьманщини формувалася специфічна козацька модель міського управління. Ще пізніше – упродовж кінця XVIII – початку XX ст. – герб сприймався гордянами вже насамперед як символ і пам'ятка історичної слави та величчя їхнього міста.

Розмаїтий калейдоскоп таких

лярна монографія в доробку Володимира Панченка: дві попередні – «Гербівник міст України» й «Міські та містечкові герби України» – побачили світ відповідно в 1996 і 2000 роках. Нова робота дослідника містить відомості з історії геральдичної символіки 646 населених пунктів на теренах сучасної України, які в минулому мали міський або містечковий статус.

Цій інформації передують вступна частина, де автор докладно – й водночас зрозуміло для широкого кола читачів – викладає основні правила геральдики і як наукової дисципліни, і як мистецтва створення гербових емблем, а також подає розлогий нарис історії виникнення та розвитку міського герботворення в Україні від середньовіччя (XIV–XVI ст.) аж до початку XX ст., ілюструючи цей виклад фоторепродукціями автентичних пам'яток старовинної міської емблематики України (печаток, фрагментів грамот і привілеїв, проектів гербів тощо).

Основна ж частина, побудована за принципом своєрідного атласу старовинних міських емблем України, містить виконані автором графічні реконструкції гербів населених пунктів, відтворені чи відповідно до історичних документів (грамот, привілеїв, указів, проектних розробок тощо), чи (що не менш цінно) за відбитками печаток місцевих самоврядних органів (магістратів, ратуш, полкових і сотенних канцелярій, громад). Кожну реконструкцію супроводжує коротка стаття з відомостями про історію символіки поселення і тлумаченням конкретного емблематичного зображення. Автор тут продовжує сталу традицію викладу геральдичного матеріалу, започатковану європейськими авторами XIX століття (наприклад, К. Лінд – в Австрії, В. Р. Віді-мський – у Чехії, Г. Альтенбургер і Б. Румбольд – в Угорщині) і найяскравіше репрезентовану вже у XX столітті працею відомого польського гербознавця Мар'яна

Гумовського «Герби польських міст» (1960).

Кожна з супровідних статей містить історичну і сучасну назви населеного пункту, а також дані про його сучасний адміністративний статус (хоча ці відомості, з огляду на сучасні процеси реформування місцевого адміністративного устрою, потребують постійного уточнення). Прикметно також, що автор реконструює міські герби за історичними першоджерелами, не оминаючи й таких, здавалося б, «застарілих» деталей давньої геральдики українських міст, як елементи державної символіки Речі Посполитої, Російської та Австро-Угорської імперій, а також шляхетської родової емблематики. У вступній частині автор наголошує, що ці деталі – звичайно ж, неприйнятні для сучасного геральдичного вжитку, – водночас мають значний інтерес як «вислід тогочасних адміністративних обставин» (за висловом відомого українського історика в США Р. Климкевича).

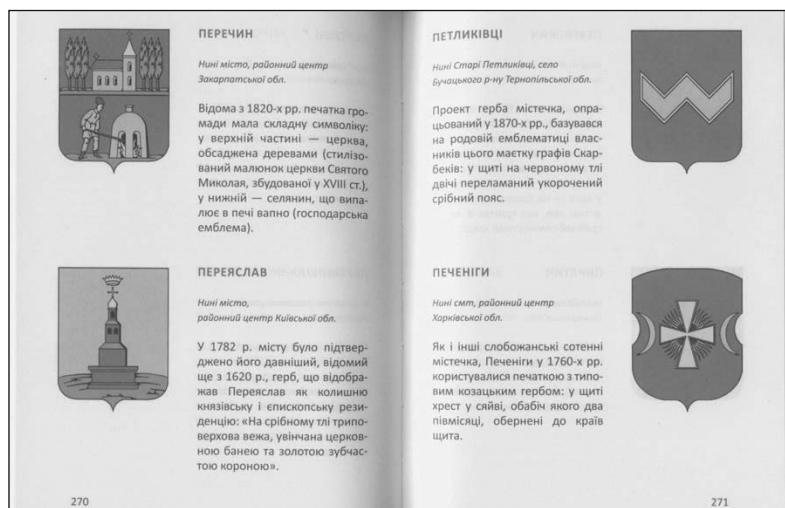
Привертає увагу надзвичайне різноманіття символіки гербів, що їх навіть автор у своїй праці. Це і своєрідні символічні зображення самих міст – малюнки фортець, мурів, веж, брам, ратуш, храмів тощо, і патрональні емблеми – постаті християнських святих, що вважалися заступниками міських громад, і алегорії

праці місцевих мешканців – зокрема композиції з ремісничого та сільськогосподарського знаряддя, і пам'ятки військового минулого поселень (особливо характерні для козацької символіки XVII–XVIII століть). Саме ця багатоманітність, багатоплановість української міської емблематики дає підстави виокремити основні хронологічні, регіональні й загальнонаціональні тенденції її виникнення та розвитку, що є одним з найактуальніших завдань для сучасного українського гербознавства.

Звичайно ж, популярний характер та обсяг видання зумовлюють певне обмеження кількості матеріалу, висвітленого у праці. Цікаво, скажімо, було б з'ясувати сучасний адміністративний статус населених пунктів, репрезентованих тут, з їхнім давнім статусом, актуальним на час офіційного функціонування описаних гербів. Не менш цікавою була б одночасна демонстрація кількох варіантів геральдичної символіки одного міста чи містечка (у виданні такі варіанти герба лише побіжно згадуються в супровідних статтях), а також історичне тлумачення самої появи таких варіантів. Однак це вже – завдання для ширшої праці академічного, енциклопедичного характеру (над чим, за словами автора, він саме працює).

«Старовинні герби українських міст» – яскрава нова сторінка в сучасному українському гербознавстві. Саме популярність і доступність викладу історичних відомостей, щедрий і цікавий ілюстративний матеріал, широкий тематичний, хронологічний і географічний діапазон праці роблять її справжнім подарунком для кожного, хто справді цікавиться минулим України в усіх його проявах – від героїчних до буденних.

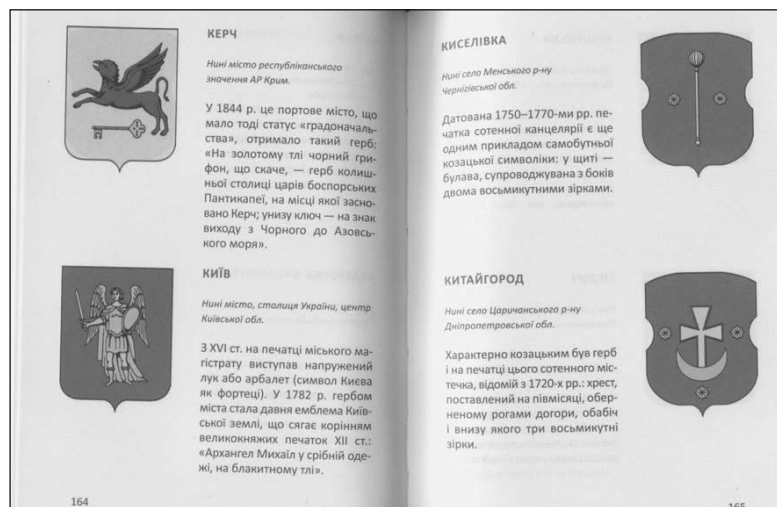
Ярослав КАЛАКУРА,
доктор історичних наук,
заслужений професор Київського
національного
університету імені Тараса Шевченка

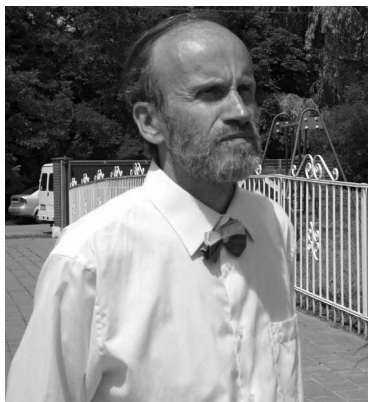
міським гербам України – понад півтисячоліття. Відомий український історик Віктор Драчук слушно назвав міський герб «паспортом міста» – символічним втіленням характеру, світогляду, інтересів і занять мешканців. Прикметно, що наприкінці XVIII – на початку XIX століття жоден статистико-географічний опис українських земель практично не обходився без докладних згадок про чинні герби міст певного регіону та про їхнє історичне походження. Герб у свідомості городян часто «обросав» легендами, переказами, повір'ями, навіть спробами народного пояснення його символіки. І не дивно – адже герб для мешканців міста був символом їхнього самоврядування, їхньої громадянської свідомості. Ця тенденція простежувалась на українській землі і в XIV–XVII століттях – у період поширення на теренах України магідебурзького права, і в XVII–XVIII ст., коли

«паспортів міст» постає перед нами зі сторінок згаданої науково-популярної праці Володимира Панченка «Старовинні герби українських міст», яка цього року побачила світ у видавництві «А-ба-ба-га-ла-ма-га». Книжкові новинки цього видавництва розраховані, як відомо, переважно на дітей, підлітків і молодь. І поява такого видання тут аж ніяк не є випадковою – адже саме юні історики, краєзнавці, народознавці (зокрема в рамках діяльності Малої Академії наук) дедалі частіше присвячують свої роботи історії рідних міст і селищ. Отож вихід у світ нової праці з історії української міської геральдики стане для них справді приємною подією. Водночас, сподіваємося на не менше зацікавлення цим виданням і читачів інших категорій – насамперед тих, хто посправжньому закоханий у минуле рідного краю.

«Старовинні герби українських міст» – уже третя науково-попу-

КРАЄЗНАВЧА БІБЛІОТЕКА АНАТОЛІЯ НЕДІЛЬСЬКОГО

Анатолій НЕДІЛЬСЬКИЙ

У селі Скнилів Бортківської сільської ради Золочівського району на Львівщині відбулося відкриття нового культурного осередку – Краєзнавчої бібліотеки Анатолія Недільського.

Дмитро ЧОБИТ

Комплекс розкинувся на площі півгектара, він має краєзнавчо-літературний музей, музей галицької родини, бібліотеку, виставковий, читальний і конференц-зали, співоче поле.

Ідея створення належить урожденцю цього села Анатолію Недільському, відомому в Україні бібліофілу, організатору і власникові відомої у Львові книгарні «Рідкісна книга».

У наш час зароблені гроші люди здебільшого вкладають у розвиток власного бізнесу, купівлю квартир, машин тощо. Тут ми маємо рідкісний випадок, гідний наслідування – зароблені кошти Анатолій Недільський вклав у розвиток рідного села. Звичайно, то не комерційний проект, а суто культуроло-

гічний, спрямований на те, аби вдихнути у рідне село свіжий життєрадісний струмінь.

Скнилів на Золочівщині розташований оддалік основних шляхів сполучення, то невелике, але затишне і мальовниче село, яких багато в Україні. Як і в інших українських селах, у Скнилові зменшується чисельність його мешканців, учнів місцевої школи.

Бібліотека Анатолія Недільського у Скнилові підіймає рівень цього села до наукових осередків Львова та великих міст України. Далеко не кожен обласний центр може похвалитися такими значними науково-книжковими та архівними набутками.

Фонди бібліотеки охоплюють понад 20 тисяч книг з історії та культури України, надруковані українською, польською, російською, німецькою, англійською і латинською мовами. Чимало краєзнавчих видань з історії міст і сіл Галичини та Волині. Є тут і рідкісні картографічні видання XIX – початку XX століть, краєзнавчі періодичні видання міжвоєнного періоду, зокрема «Наш край», «Літопис Червоної калини».

Гордість бібліотеки – колекція стародруків; докладний опис їх міститься у виданому у 2017 році каталозі «Триста двадцять дев'ять рідкісних стародруків краєзнавчої бібліотеки Анатолія Недільського», що, своєю чергою, став восьмим випуском «Записок краєзнавчої бібліотеки Анатолія Недільського». Серед стародруків є книги, надруковані у XVII–XVIII століттях кириличним, латинським і єврейським шрифтами. Надзвичайно цікавими є дрібні аркушеві видання чернігівської, львівської та почаївської друкарень.

Бібліотека має значні архівні фонди, серед яких виділяють-

ся іменні: академіка, мистецтвознавець і книгознавець Якіма Запаса, музикознавець Людмила Ярославич, відомого біолога і медика 20–30-х років XX ст. Єжи Дуніна-Вонцовича, письменника Юліана Опільського (Рудницького), історика Ярослава Кіся.

Відкрилася Краєзнавча бібліотека Анатолія Недільського виставкою «Юрій Магалецький: фрагменти спадщини. Рисунки. Олія».

Юрій Магалецький (1876–1935) – учасник українського національного відродження, був катеринославським губернським комісаром (1918). Перебував при штабі Армії УПА як військовий художник.

На виставці експонувалися портрети українських державних і воєнних діячів, виконані Ю. Магалецьким, зокрема великого князя київського Ярослава Мудрого, короля Данила Галицького, князя Лева Юрійовича, князя Романа Мстиславича та інших.

Культурно-освітній комплекс дає можливість для ґрунтовної і плідної праці на ниві українського краєзнавства та книгознавчої науки. Тут можна влаштовувати виставки книг, рукописів, картин, а також наукові конференції.

У відкритті нового осередку культури і науки в селі Скнилів узяла участь когорта відомих українських науковців, краєзнавців, письменників, художників, музейників, державних діячів, серед яких Богдан Якимович, Петро Шкраб'юк, Степан Давимука, Василь Куйбіда, Ольга Кіс, Богдан Смоляк, Василь Габор, Ігор Грициняк, Андрій Левик, Олесь Федорук, Володимир Немира, Олександр Войтович, Галина Корнеева та багато інших.

У Києві представили витвори давніх мисливців на мамонтів, які мешкали понад 20 тисяч років тому на наших теренах. Національний музей історії України виніс зі своїх сховищ справжні скарби, аналогів яким немає ніде у світі.

У кам'яну добу невідомий мисливець виготовив з бивня мамонта браслет і наніс на нього меандровий візерунок. Минуло 20 тисяч років. І хоча мамонти давно вимерли, ремесло полювання на тварин поступово занепало, та жінки й досі люблять прикраси з меандровими орнаментами, навіть повторюють їх у вишивці та писанках. Попри те, що меандр асоціюється насамперед із Грецією, насправді найстаріший виріб з такою орнаментикою знайдений понад сто років тому саме на теренах України.

Браслет з меандровим візерунком

гії НАН України, професор Леонід Залізняк.

Меандровий мотив, як з'ясували вчені, повторює природний зріз мамонтової кістки. Отже, мисливці на мамонтів відтворювали той матеріал, з яким працювали. Подібний орнамент нанесений також на безликих жіночих статуєтках, яких історики назвали птахами-жінками. Всі вони виготовлені з бивнів мамонтів.

НАЙДАВНІШИЙ МЕАНДР – НА ВЛАСНІ ОЧІ

Бивні мамонта

Найдавніший меандровий візерунок на витонченому браслеті, стилізовані жіночі фігурки, накопички, жезли – ці та інші витвори людей ранньої кам'яної доби можна оглянути в Києві. Знайдені на початку XX ст. на двох стоянках – Мізинській на Чернігівщині та Кирилівській на Київському Подолі – вони зберігаються у фондосховищах Національного музею історії України.

Як надзвичайно давні та рідкісні, оригінали цих пам'яток зберігаються в особливих умовах і експонуються вкрай рідко. Побачити їх на власні очі кияни та гості міста можуть тільки впродовж двох тижнів – до 30 червня. Після цього музейні скарби перемістяться до сховища, де на них не потраплятиме сонячне проміння, не буде перепадів температури і рівнів вологості. Музейна зала, в якій вони тимчасово експонуються, обладнана системою клімат-контролю.

«Якщо на стінах печер, виявлених у західній Європі, – реалістичні зображення тварин, то мисливці на мамонтів на території України зображали все дуже схематично. І тут ми бачимо на кістках геометричні орнаменти й композиції у вигляді меандрів та ялинки», – зауважив під час відкриття виставки завідувач відділу кам'яної доби Інституту археоло-

Знахідки Мізинської та Кирилівської стоянок свідчать не лише про мистецтво, але й про побут громад давніх мисливців. «Знання про кам'яну добу в нас часто на рівні довоєнних часів, коли всі уявляли собі мисливців на мамонтів у настегнових пов'язках. Але це неможливо у льодовикові часи. Чоловіки вже мали похідний комбінезон, штанці. Про це говорить етнографія і свідчать розкопки. Такий одяг робили голками, – куратор виставки, археолог Микола Беленко акцентує увагу на велетенській голці. – Такою великою, можливо, не тільки шили одяг, а й плели сітки. Хоча самих сіток ми не знайшли – вони не збереглися».

Також на виставці представлені кам'яні знаряддя з розкопок археологів Левка Чикаленка і Михайла Рудинського. За словами Беленка, виставка в НМІУ присвячена зокрема і пам'яті останнього: «Рудинський зазнав репресій у 30-х роках, відбував покарання, пізніше був звільнений. Табірне життя підірвало його здоров'я, і він передчасно помер. Частково цю виставку присвячуємо цьому археологові – людині з важкою долею». Цьогоріч від дня смерті Рудинського виповнюється 60 років.

Олена ГОРІШНЯНСЬКА

У Національному цирку України (площа Перемоги, 2) до 1 липня триває програма «Київські фрески», приурочена до 250-річчя стаціонарного цирку.

Юлія ОМЕЛЬЧУК

Тут зібрано унікальні номери, що своїм корінням сягають витоків балаганщини та еволюціонують до сучасного циркового мистецтва. Вистава насичена неймовірною енергетикою. Тут творяться справжні дива, що запам'ятовуються на все життя.

Відкриває програму Юлія Стеценко, повітряна гімнастка в кільці. Юлія – представниця циркової династії, яка не уявляє собі жодного дня без цирку. Під бурхливі оплески вона літає в повітрі, демонструючи карколомні трюки. Від легкості виконання тендітної артистки не раз перехоплюватиме подих.

Акробати під керівництвом заслуженого артиста України Олега Рибченка демонструють глядачам стрибки на батутній доріжці. Трюки виконуються в супроводі запальних динамічних ритмів. Специфіка жанру акробатів на оригінальному реквізиті передбачає демонстрацію незвичних навичок у володінні своїм тілом. Артисти мають надзвичайний акробатичний талант, тому перегляд не залишає байдужими навіть професіоналів.

На великих і маленьких шанувальників чекає чудовий номер з екзотичними тваринками. Дресирувальниця Юлія Козирева змогла зібрати й поєднати колючих дикобразів, латиноамериканських носух і камерунських кіз. А ще тут працюють гарні граційні лами, поні, мавпочки, собаки, дикі кабани. Тож змішана група тварин – це завжди неповторне видовище. Безумовно, цікаво буде всім!

«КИЇВСЬКІ ФРЕСКИ» В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЦИРКУ УКРАЇНИ

Наступний номер є сенсаційним. Повітряний гімнаст на ременях Максим Бобер з'являється перед публікою в образі скрипаля-віртуоза Нікколо Паганіні. Акробатичні рухи, стрімкі падіння під чарівну музику захоплюють із першого акорду, змушуючи людські серця битися в унісон.

І знову сенсація! «Невидиму червоною ниткою з'єднані ті, кому судилося зустрітися, незважаючи на час, місце та обставини. Нитка може розтягнутися або заплутатися, але ніколи не розірветься», – такими чарівними словами розпочинається акробатичний номер. У молодого подружжя Вероніки та Олександра Осипових – дебют. Силкові підтримки, неймовірні трюки – і все це побудовано лише на довірі партнерів одне до одного. Адаже впевнено відриватися від партнера та летіти на крилах мрій можна лише тоді, коли є стовідсоткова впевненість у тому, що тебе підтримають руки коханого.

Друге відділення відкривається атракціоном «Леві й тигри» Юлії та Миколи Козиревих. Нині це єдині дресирувальники у світі, які працюють зі змішаною групою кішок. Колеги ж віддають перевагу лише одному виду хижаків – або лише тигрів, або тільки левів. «Цирк має бути хворобою, – казав свого часу відомий дресирувальник, народний артист України Володимир Шевченко. – Артист мусить думати, бути ерудованим, знати історію цирку». Подружжя Козиревих пишається тим, що той спадок, який молоді дресирувальники отримали свого часу від свого вчителя й наставника, не втрачений, і з кожним роком їхній атракціон з хижими звірами стає популярнішим і сучаснішим.

Випускник Київської муніципальної Академії естрадного та циркового мистецтв, оригінальний жонглер Данило Лисенко – рекордсмен із підкидання аж одинадцяти кілець. Неймовірно пластичний артист викликає в захопленій публіці бурхливі емоції. Під час його виступу ми немов потрапляємо в казку. Його кільця, мов зорі, то падають з неба, то знову здіймаються догори. Грація, елегантна манера виконання просто заворожують.

Безстрашні акробати на моноциклі Лілія Падалка та Ігор Родько вражають крутими виразами. Вони лоскотють нерви й додають глядачам адреналіну. Неймовірні трюки, вражаючі підтримки, запаморочливе балансування тримають у напрузі впродовж усього виступу.

Дует Юлії Макарової та Олексія Малого «A&J» – повітряні гімнасти, які підкорюють простір під куполом цирку. Артисти переносять нас до прадавніх часів сотворіння світу, де можна зустрітися зі спокусницею Євою та мужнім Адамом. Зваблювати чарівними чарами здатна кожна жінка, але чи вдасться спокусити цього разу чарівним яблуком партнера, дізнаємося лише наприкінці номера. Повітряний дует «A&J» удостоєний бронзи на Міжнародному цирковому фестивалі «Золотий Слон» (Іспанія).

«Свобода коней» під орудою Руслана Яремчука. Для керівника номера коні стали справжніми друзями, повноцінними партнерами в роботі на арені. Кінна

єю. Дресирувальник спілкується з кіньми майже непомітно, і це справляє враження, ніби тварини виконують різні комбінації без його участі. Безумовно, це – вищий пілотаж, можна сказати, класика кінної дресури.

Програму закриває карколомний еквілібр на першах під керівництвом Віктора Ярова. Артисти класичного ретро-цирку переносять глядача в сучасний світ, сповнений екстремальних трюків і жіночої краси. Історія, яку демонструють еквілібристи, насичена силовими подачами, неймовірними підтримками партнерів,

школа верхової їзди базується на чітких рухах. Виступ відбувається під спеціально підібрану ритмічну музику. Кожен крок, кожне танцювальне па, кожен стрибок органічно підкреслено мелоді-

небезпечними польотами виконавців від одного перша до іншого на висоті дванадцяти метрів. Спеціальний приз журі Міжнародного циркового фестивалю у Фігерасі. Режисер-постановник – Марія Ремньова.

Кілимні – сучасний веселий клоунський дует «Пластилін». Вокал – Ірина Резницька та Марина Хлебнікова. У виставі бере участь заслужений шоу-балет Національного цирку України під орудою хореографа Владислава Грудніна. Виступи супроводжує лауреат джазових фестивалів в Україні та Італії – оркестр Національного цирку України. Головний диригент – народний артист України Марк Резницький. Режисер-постановник – Марія Ремньова. Програму створено за підтримки генерального директора Національного цирку України – народної артистки України та СРСР Людмили Шевченко.

Фото Віктора ПОПОВА

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

№ 26 (4805), 29 червня 2018 р.

Свідчення про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ШЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від А до Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (097) 111-17-56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії СС ВУ 3.0, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2018 р.:

6 місяців – 199,58 грн; 9 місяців – 299,57 грн.

Передплатний індекс: 60969

ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© СС ВУ «Культура і життя», 2018

